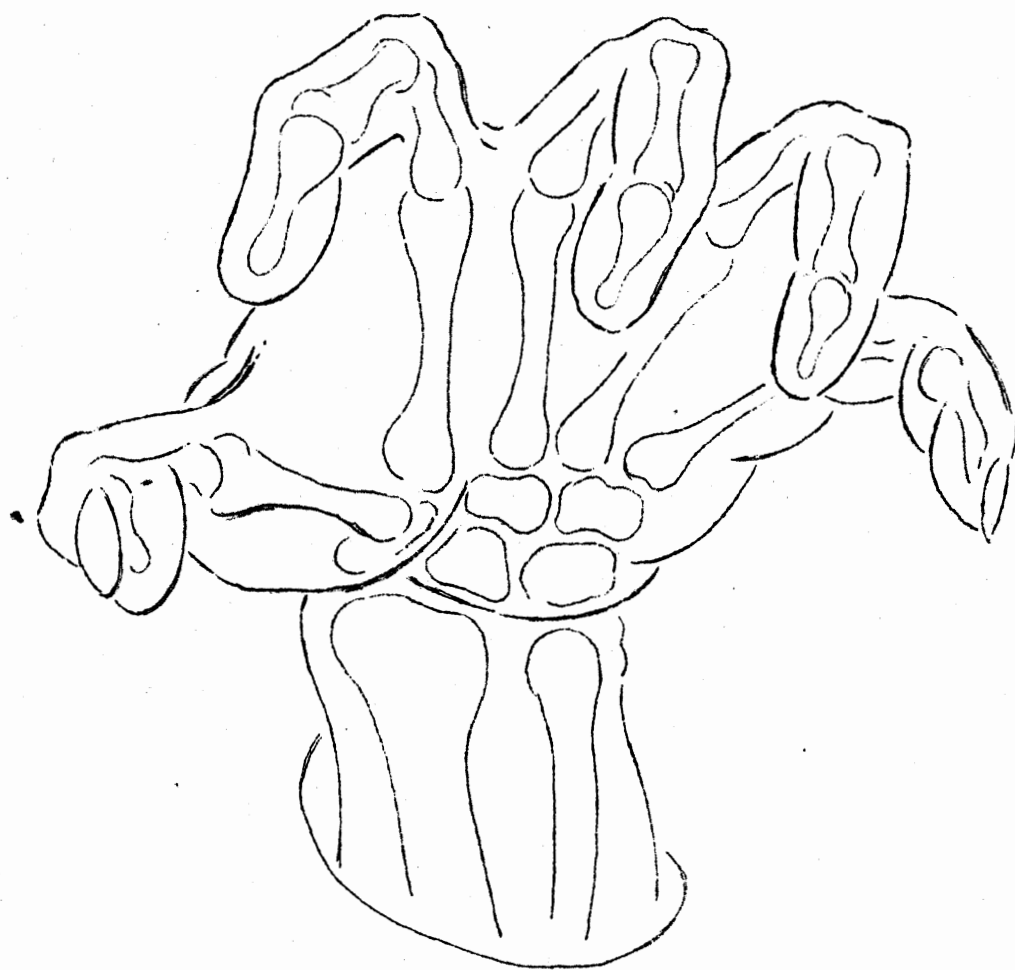

HET WREKEND ATOOM

ORDE DER VERDRAAGZAMEN
's-GRAVENHAGE

VERENIGING
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"

Kon. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 58

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

Secretariaat: Buitenrustplein 21, Voorburg, Tel. 728315

Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV", DEN HAAG

HET WREKEND ATOOM.

Discussie-avond,
12 januari 1959.

We hebben dit onderwerp een titel gegeven, die een klein beetje - laat ik zeggen - opwindend klinkt: Het Wrekend Atoom. En menigeen zal zich afvragen: "Waar moeten we naar toe met een dergelijke titel, die eerder geschikt is voor een moderne ruimtevaartfilm van het goedkoopste soort dan voor een lezing met esoterische inslag". Toch is het noodzakelijk, dat we ons realiseren, dat het atoom inderdaad een zekere wraak neemt op de mens.

Over atoombommen hebben we al genoeg gesproken. En ik meen dan ook, dat we deze - tenzij u ze in de discussie naar voren wenst te brengen - terzijde kunnen stellen. Maar het atoom op zichzelf, aangetaast door de menselijke wetenschap, stelt - meer nog dan de wetenschap op het ogenblik durft vermoeden - de mensheid voor nieuwe raadselen en nieuwe problemen. Want op het ogenblik dat een atoom wordt ontbonden, op het ogenblik dat men splitst en splitst, gebeuren er heel veel eigenaardige dingen.

Allereerst komt er straling vrij. Maar deze straling is lang niet altijd van gelijk gehalte. Wij vinden naast de gamma- en de bèta-straling zelfs de zeer onaangename straling bèta-6, een reactie in het klein, die we vinden in het groot b.v. in een zon. Het gevolg is dan ook, dat stralingen, die schijnbaar onbelangrijk zijn, een aantasting en een bedreiging kunnen vormen van het menselijk leven, het planten- en het dierenleven op deze wereld.

Daarnaast staat de moeilijke kwestie van de z.g. afvalproducten. U weet allemaal, dat elke stof, elk element, ontleed kan worden in verschillende onderdelen of isotopen. En die isotopen zijn heel vaak in meerdere of mindere mate radio-actief. De medische wetenschap heeft gebruik gemaakt van deze isotopen om haar onderzoek te vereenvoudigen; men gebruikt ze voor het testen van de plantengroei; kortom overal kan men er iets mee doen, mits de hoeveelheid klein genoeg is. Maar wat gebeurt er nu b.v., wanneer ik een reeks isotopen krijg van zuurstof of van andere gassen uit de atmosfeer? Isotopen, die actief zijn en die juist door dit verschil in activiteit heel vaak zich in de bovenste luchtlagen gaan bewegen. Dan ontstaat er dus een stralingsketen rond de aarde, die in sterkte zal toenemen, naarmate de proeven met het atoom, het gebruik van atoomkracht op deze wereld, verdergaat. Op de duur zou dit kunnen leiden tot een zeer sterke verandering van klimaat en ook een verandering van de eigen werking en intensiteit van het aardveld.

Gebeurt dit, dan zien we zeer plotselinge veranderingen, zoals er b.v. in de ijstijd zijn voorgekomen. Dan zal men weliswaar niet

meer over vele jaren de vluchtende mammoets ingevroren vinden in het plotseling opkomend ijs, maar dan vindt men misschien hele steden begraven onder iets dergelijks. Dan worden misschien bij de noordpool tropische gebieden geboren, zodat in de verre toekomst wellicht een ander ras gaat baden ergens bij Spitsbergen, zoals u dat doet aan de Midderrandee en ligt de Sahara begraven onder een korst van sneeuw en ijs, die onvoorstelbaar groot is. Het klinkt erg fantastisch, maar het is het niet. De mogelijkheid is er, wanneer het atoom verder de vrijheid wordt gelaten om zo te reageren, als het op 't oogenblik doet: vrij en voortdurend de omgeving besmettend.

Ook de zogenaamd "eenvoudige" proeven met atoombommen hebben grote gevaren. Niet alleen het gevaar, dat we b.v. hebben gezien in Japan en bij de proeven in de Zuidzee. Toch wil ik er even op wijzen, dat een explosie van een middelgrote A-bom een uitval veroorzaakt van radio-actieve regen gemengd met stofbestanddelen over een afstand van bijna 400 mijl. En wat betreft de langzame werking van dit atomaire gif is het misschien goed u eraan te herinneren, dat in Japan nu nog jaarlijks meer dan 30 mensen sterven als gevolg van een atoom-aanval, die voor de meesten al bijna in het vergeetboek staat. Hier alleen reeds wordt ons duidelijk, dat het atoom met zijn giftige stoffen gevaarlijk is; zo gevaarlijk, dat het voor de mensheid niet verantwoord is te veel te spelen op de rand van een afgrond. Een afgrond, die de ondergang van homo-sapiens kan betekenen. Een afgrond, waarachter het spookbeeld ligt van een wereld vol van vreemde vormen, van mutaties, die een eigen leven en karakteristiek beginnen te krijgen op een zodanige manier, dat de mensheid erdoor wordt bedreigd. O ja, vrienden, het atoom wreekt zich voor elk misbruik.

Let wel, u hoort mij hier niet zeggen, dat de kracht van het atoom niet op een redelijke wijze gebruikt kan worden. Zelfs met de atoomsplitsing, die op het oogenblik bestaat, is een verantwoord werken wel mogelijk. Maar is het verantwoord, wanneer we b.v. sterk radio-actieve afvalstoffen eenvoudig in grote loden emmers verpakken (eventueel ingieten in cement) en doen zakken naar de diepzee? De vervaltijd van deze producten is soms enorm lang. Dat zijn perioden van honderd, honderden, soms duizenden jaren. Meent men nu werkelijk, dat het lood geen omzetting zal ondergaan, wanneer het langdurig wordt gebombardeerd door deze actieve massa, die erin besloten is? Meent men, dat een eenvoudig blok beton voldoende is om het geweld en de druk van de wereldzeeën te weerstaan?

In de ongeziene diepten van de oceaan sluipt het atoomgif rond. Het wordt ingeademd door de kleine wezens van de zee. O, u vindt nog haast geen radio-actieve vissen op de markten en de controle, die op het oogenblik gehouden wordt, lijkt soms wel wat overbodig. Ik ben het direct met u eens. Maar daar in de diepte leven vreemde wezens, weet u dat? Heel vreemde wezens. Wezens, die op 't oogenblik reeds beginnen te muteren in de omgeving van sommige stortplaatsen van radio-actieve afval. En dat is niet zo mooi. Want die wezens dragen hun eigenaardig gif weer naar de bovenste lagen. Het kan 50, het kan misschien 70 tot 80 jaar duren, maar na dien tijd zal blijken, dat in de wereldzeeën mutaties ontstaan van wieren, van kleinere diertjes als in plankton - infusoriën en dergelijke - maar ook van vissen! En de mensheid breidt zich uit. Ze heeft behoefte aan het voedsel, dat de zee kan geven. En het is helemaal niet zo fantastisch om te beweren, dat de mensheid over 1½ à 2 eeuwen aangewezen zal zijn op de voedingsproducten, die de zee geeft. Dit grote oppervlak, dat op het oogenblik nog bijna niet gebruikt wordt, maar dat in zich schatten bergt, die de hele mensheid kunnen voeden, onderhouden, kunnen kleden zelfs, een dergelijk rijk erfdeel werpt men eenvoudig

terzijde, wanneer men voortgaat op de wijze, waarop men thans is begonnen. Nu nog is het niet gevaarlijk. Nog zijn deze mutaties betrekkelijk geleidelijk. Nog vinden we niet die gedrochtelijke wezens, die ons in een of andere droom worden voorgespiegeld, maar ze zijn er.

Er staat ergens een fabriek, waarin proefnemingen worden gedaan en waar men - ook bij wijze van een soort proef - door middel van radio-activiteit elektrische kracht, elektrisch vermogen, opwekt. U zult zeggen: "Dat is toch heel gewoon". Inderdaad. Het is heel gewoon, dat de mens streeft naar een nieuwe krachtbron. Maar het is niet gewoon, dat hij de gassen, die daarbij ontstaan, afvoert in de atmosfeer! Zelfs wanneer dat zo wordt gedaan, dat de boel 1000 meter ongeveer wordt omhooggestoten, voordat het zich met de atmosfeer kan mengen. Het is niet redelijk om maar aan te nemen, dat - omdat het maar hoog genoeg is - het net als vliegias b.v. onschadelijk wordt. Dat is niet wáár!

Dan bestaat er op het ogenblik een te grote voorliefde om radio-actieve preparaten te pas en te onpas te gebruiken. Men zegt: "Wij willen de voedingsgewoonten van een plant nagaan". Zeer natuurlijk. Daarom brengt men met radio-actief jodium b.v. gemengde kunstmest in de grond en men ziet, hoe die stof wordt opgenomen. Men controleert met de geigerteller, hoe ze in de bladeren uitwerkt. Men zoekt verder en verder, tot men uiteindelijk precies begrepen heeft, hoe het voedingsproces van een plant zich afspeelt. Maar vernietigt men die plant? Neen. Deze plant, die radio-actief besmet is, wordt eenvoudig weer gebruikt voor verdere teelt. En er zijn ons gevallen bekend, waarbij men graan evenals aardappelen trouwens aan dergelijke proefnemingen heeft onderworpen, waarna het poot- of zaaigoed eenvoudig weer ter beschikking werd gesteld voor algemene landbouw. En zelfs als veredeld product! Dat was niet juist. De omzetting van stoffen in deze planten was een geheel andere geworden. En al zijn ze niet direct giftig, hun voedingsgehalte is zodanig veranderd, dat bij een voortdurend gebruik van dergelijke gewassen de mens niet zou kunnen voortbestaan. O.a. vindt hierdoor een aantasting van bepaalde enzymen in zijn eigen bloedsomloop plaats, in zijn eigen lichaam. Begint u te begrijpen, dat de titel: Het wrekend atoom, niet zo vreemd is? Het atoom wreekt zich voor misbruik. Misbruik door mensen, die menen, dat een proef er nog wel even mee door kan; of dat het zo gemakkelijk is, dat we het nu maar zó moeten doen.

Ik wil u nog een paar voorbeelden geven. Tijdens een proefneming in Arizona werden ruim 3000 man van het leger blootgesteld aan een straling, welke intensiteit, zoals men zeide, niet gevaarlijk was. Bij décontaminatie - ontsmetting dus - werd inderdaad vastgesteld, dat met enkele tabletten het euvel verholpen zou zijn. Vruchtbaarheid is er niet mee teloor gegaan; ook daar heeft men proeven mee genomen. Maar wat men niet heeft gezien - of niet heeft kunnen zien klaarblijkelijk - is, dat de dragers van erfelijke eigenschappen in de zaadcellen veranderd waren. De wezens, die geboren worden door de paring van deze mannen met normale vrouwen, zullen abnormale eigenschappen bezitten. Eigenschappen, die misschien uiterlijk niet zo sterk naar voren treden - tenhoogste in een verschil van teint (pigmentering dus) en haarkleur - maar innerlijk heel vaak in een afwijking b.v. van de bouw van de hersenen, een afwijking in de interne secreties. Wezens, die - gezien van uit het standpunt van de huidige wereld - in hun volwassenheid net een heel klein tikkeltje geniaal en waanzinnig tegelijk worden.

Een land kan ongetwijfeld rustig een 150 à 200 van deze wezens opnemen en zelfs nuttig gebruiken. Maar stel nu eens, dat die proeven herhaald worden en nog eens herhaald, steeds met anderen

Een land als de Verenigde Staten kan niet meer dan 6000 van deze wezens in zich bergen, zonder een absolute omwenteling van cultuur en economische samenleving te ondergaan. Dat vindt u misschien overdreven? Maar 6000 op zovelen? Maar dit kleine aantal beschikt over eigenschappen, die juist door het ietwat waanzinnige en de wijze, waarop dit tot uiting komt, op de massa een grote invloed hebben. Dan krijgen we met door geboorte "manische" elementen te maken. En het woord manisch betekent dus zodanig eenzijdig, dat we ons b.v. een Hitler kunnen voorstellen als een dergelijk soort maniak. Onplezierig? Zeker, het atoom wreekt zich op de mens, die geen respect heeft voor de geheimen van de eeuwigheid en de krachten van de eeuwigheid.

Een ander punt. Op het ogenblik dat je begint het atoom te ontbinden en de stralingskrachten van het atoom te gebruiken, begin je tevens een omzetting in de wereld te veroorzaken. In het begin wordt dit heel gemakkelijk genezen. Het is als een kleine infectie bij de mens, een puistje, dat na 3 of 4 dagen vanzelf uitbreekt en weggaat. Maar als deze aantasting van stoffen en materialen steeds wordt voortgezet, wat gebeurt er dan? Dan ontstaat er iets, dat je het best met een soort kanker kunt vergelijken. Een verandering van eigenschappen der materie, die in het begin chemisch niet, maar later chemisch zeer sterk tot uiting komt. En uiteindelijk bent u als mens aangewezen op omzettingsproducten van chemicaliën, van zouten. Want dat is de voeding van de plant. En via het plantenleven voedt zich alles. Ook de vlees-eter, want die eet de planteneter. Gaat het iets verder in u doordringen, hoe vreemd deze wraak is?

En nu begint men op het ogenblik met proefnemingen om door middel van atoomkracht en ook al met atoomstraling - in Rusland heeft men o.a. een dergelijke proef kort geleden genomen - een enorme pressie uit te oefenen op de stof; en wel zó groot, dat zij a.h.w. tijdelijk tot een magma-toestand terugkeert. Men stelt zich voor dit te gebruiken bij mijnbouw, maar ook bij het boren van tunnels. De stelling, die verkondigd wordt, is dat na gebruik van zekere chemische stoffen ter ont-smetting ongeveer 3 jaar nodig zijn om alle activiteit te doen wegvallen. Dit is niet wáár! Alle stof, die wordt aangetast op deze wijze, ondergaat een primaire omzetting, die niet meer teniet gedaan kan worden; en deze omzetting baart chemische kwaliteiten, waardoor ook andere stoffen van gelijk gehalte kunnen worden aangetast. Het vreet door net als roest.

Het eigenaardige is, dat dit verschijnsel het sterkst optreedt in graniet, in basalt en - in een ietwat mindere mate - in leisteen. Graniet, basalt en leisteen zijn zeer belangrijke bestanddelen van de basis der continenten. Wat moet er gebeuren, wanneer deze steen wordt aangetast, waardoor uitzettingen maar ook inkrimpingen ontstaan, grote holten in de aarde? Het is werkelijk wel vreemd, dat de wetenschap nog steeds meent deze risico's te mogen nemen.

Vanaf het begin van het bestaan heeft het atoom - al wist de mensheid dat misschien niet - een zeer belangrijke rol gespeeld. In het begin van het ontstaan van deze aarde was er radio-activiteit. Radio-activiteit, die soms bijzonder groot werd en we kunnen daarvan nog de getuigenissen terugvinden. Er zijn hele loodmijnen zelfs, welke loodinhoud bestaat uit een vervalproduct van radio-actieve stof. Ze is er geweest. En wat heeft deze radioactiviteit gedaan? Zij heeft de voortdurende mutatie mogelijk gemaakt, waardoor thans de vertebraten - dus indirect de zoogdieren en de mens - de regeerders van de wereld zijn. Was dat niet gebeurd, dan zouden op deze wereld de insecten meester zijn. Treedt nu een dergelijke stroming weer op - nu kunstmatig veroorzaakt - dan zou een ondergang van het mensdom er zeker uit voortkomen.

Nu hebben wij een dergelijk betoog elders gehouden en daar was iemand, die in de discussie onmiddellijk repliceerde: "Ja, maar we

hebben op aarde geen krachtbronnen meer en we hebben kracht nodig. We hebben voortdurend meer energie nodig". Was dat waar? Neen, dat is niet waar. Want op het ogenblik wordt enorm veel energie en arbeid verspild door het vervaardigen van producten, die bestemd zijn om weg-
geworpen te worden.

Enkele voorbeelden: Een radio-fabriek in de Ver. Staten maakt toestellen, die erop gebaseerd zijn, dat ze na 2 jaar vernieuwd moeten worden, onbruikbaar zijn geworden. Een ander voorbeeld: Een Nederlandse fabriek maakt gloeilampen, die slechts 1/17e van de mogelijke levensduur bezitten, om de omzet - zoals men zegt - in stand te houden. Kledingfabrieken kunnen weefsels vervaardigen (en dus ook kleding), die practisch onverslijtbaar zijn. Integendeel, men maakt over het algemeen juist stoffen, die aan een behoorlijk slijtage-proces onderhevig zijn, ofwel andere verschijnselen vertonen, waardoor zij b.v. na 3 of 4 jaar zeker onbruikbaar zijn; dan hebben we zelfs een goede kwaliteit.

Wanneer u dat allemaal zo hoort, zult u toch bij uzelf ook wel gaan zeggen: "Hé, daar deugt iets niet. Daar wordt enorm veel energie verspild". Dat is inderdaad waar. Maar stel je nu eens voor, dat energie goedkoper wordt. Dat dus het productie-proces steeds minder gaat kosten, terwijl door een techniek, die het grote hoeveelheden energie mogelijk is, uit het oude materiaal practisch alle grondstof kan worden herwonnen. Wat krijgen we dan? Dan krijgen we een razende cyclus van steeds sneller ondergaande producten, die zogenaamd goedkoper zijn, maar steeds meer energie vergen. Daardoor zal steeds meer energie-verwekkend materiaal moeten worden vervaardigd. Het gevolg daarvan zal weer zijn, dat er steeds meer radioactieve afvalstoffen komen. Niet alleen, dat de verbruiker slechtere kwaliteiten krijgt en dus uiteindelijk steeds sterker bij de neus wordt genomen; niet alleen dat zeer veel arbeid nutteloos wordt verricht, zodat er minder gelegenheid tot rust en geestelijke ontwikkeling op de wereld bestaat; maar ook een vergroting van afvalproducten. En wat die betekenen heb ik u zoeven al verteld.

Laten we nog een stap verder gaan. Op het ogenblik zijn de raketwapens in bepaalde wetenschappelijke laboratoria allang weer ouderwets. Men heeft al nieuwe methoden gevonden. Een daarvan is een methode, die men "dusting" noemt. Het systeem is zeer eenvoudig: Wanneer een vijand in te kleine concentratie in een landschap aanwezig zou zijn om het gebruik van een atoombom rendabel te maken, kan men volstaan met het uitstrooien van bepaalde afvalproducten, die sterk radio-actief zijn. Deze vergiftigen de atmosfeer zodanig, dat practisch alle levende wezens - zelfs een deel van de planten - in zeer korte tijd uitgeroeid zijn. Is door deze "dusting" het gebied eenmaal kaal gemaakt, dan stuurt men een tweede "duster" uit - dus weer een vliegtuig, dat sproeit - en deze vloeistof bevat een bepaald alcalium (kalk en nog wat bijzondere stoffen (laboratoriumgeheimen) en deze stoffen zijn dan zo samengesteld, dat binnen 3 maanden dat terrein weer toegankelijk is voor de mensen en dat men het na ongeveer 2 jaar weer normaal kan exploiteren. Hoe komt de mens ertoe om dergelijke wapens uit te vinden? Hoe komt iemand met enig verantwoordelijkheidsbesef, met enig weten, met enige moed en durf ertoe om dit de mensheid te willen aandoen!

Het atoom heeft ongekende wegen tot macht opengemaakt! Er ligt een hele nieuwe wereld open. Een wereld, die zich zo dadelijk misschien gaat uitstrekken tot in het hoelal. Een wereld, die elk voor zich op-eist. Een wereld, die macht en machtswaan-zin steeds verder opvoert. Een wereld, die zo krankzinnig wordt, dat ze geen besef meer heeft voor de zelfvernietiging, die ze bezig is te veroorzaken! Deze wapens zijn niet beproefd. Dit zijn laboratoriumwapens. De proeven, die men heeft genomen? Ach, die zijn eigenlijk alweer een beetje verouderd. Dat is alleen maar iets, wat men reeds in productie heeft en wat men - zoals

een auto die men even laat rijden op een proefbaan - wil testen of het nu wel deugt en of het niet nog een klein beetje te verbeteren is. Deze machtswaanzin is misschien wel de grootste wraak, die het atoom kan nemen voor een - zonder voldoende geestelijke inhoud - aantasten van kosmische geheimen.

Zowel in de Ver. Staten, in Engeland als in Rusland, plus in enkele laboratoria in kleinere staten, worden op het ogenblik proeven genomen en met straling en met bepaalde soorten van radio-activiteit, die voor deze wereld een absolute vernietiging zouden kunnen betekenen. Wapens, die zoveel te gevaarlijker zijn, omdat ze - schijnbaar - niet dat absolute kennen van de bom. Per slot van rekening, als je een bom met een kobalt-mantel afgooit, dan is het wel zeker, dat je een half continent ontvolkt. Ten eerste door de grote vernietiging van de bom, ten tweede door de grote "fall-out" - dus de zeer grote radio-actieve neerslag, die daarop volgt - die praktisch een heel gebied ontvolkt. Maar ja ! Dan kun je daar de eerste paar jaren niet naar toe. Dan heeft dat eigenlijk geen zin. Want je hebt niet alleen je vijand overwonnen, maar je hebt het ook voor jezelf onmogelijk gemaakt om van die winst enig profijt te trekken.

Dit is nog niet zo gevaarlijk als het lijkt; daar zijn de zakelijke elementen en de zakelijke instincten van de mens te sterk op tegen. Dat is een risico, dat je alleen in de uiterste noodzaak misschien zou nemen, wanneer je zelf eigenlijk al onder de voet gelopen bent. Maar deze "kleine", deze gemakkelijk te hanteren stoffen, waarmee je zo even het leven verandert, waarmee je mensen verdooft, waarmee je het wéér misschien wijzigt, ach, die zijn zo gemakkelijk te hanteren en die zijn zo gemakkelijk weer onschadelijk te maken. Het zijn over het algemeen producten met een betrekkelijk korte vervaltijd. Na enkele jaren is er al niets meer van over. Is het eigenlijk geen duivels spel ? Het is of deze laatste ontdekking van de wetenschap de mens ertoe brengt om steeds meer op de rand van het hellevuur te dansen. Daarbij tegen zichzelf zeggende, als een soort atomaire Tarzan: "Ik ben de baas. Ik kan het en niemand anders !"

En laten we nu de andere kant eens even bekijken. Denkt u, dat er werkelijk geheimen zijn op commerciële gebied, op militair gebied ? U vergist u. 99 en misschien méér procent, van alle Amerikaanse ontdekkingen is in Rusland bekend. En omgekeerd. Overal heeft men stempeltjes: "ZEER GEHEIM", "TOP-SECRET". Maar die stempeltjes helpen niet. Dat wil zeggen, dat wanneer ergens op de wereld zo'n eigenaardige stof wordt uitgebroed, de hele wereld daarvan wéét en zich op zijn beurt gaat voorbereiden op dergelijke proeven en steeds weer probeert afweerwapens te vinden.

En dan zijn we er nog niet. Het is gebleken, dat we met radio-actieve stralingen bepaalde cultures van bacteriën kunnen muteren. En wel op een zodanige wijze, dat ze de meest verschrikkelijke ziekten kunnen veroorzaken en praktisch onuitroeibaar zijn behalve door degenen, die ze ontworpen hebben. Het is gemakkelijker dergelijke cultures - die zich vaak bovendien door deling zeer snel vermeerderen - te vervaardigen dan een geneesmiddel daartegen te vinden.

Ik geloof, dat u het met me eens zult zijn, dat hier sprake is van waanzin. Een fantastische waanzin ! En wanneer ik spreek over het wrekend atoom, dan bedoel ik vooral deze waanzin, die in vele overigens zeer verantwoordelijk denkende en ernstige mensen is ontstaan. Het lijkt wel, of aan de ontbindingsmogelijkheden van de stof een geestelijke ontbinding reeds nu voorafgaat. Of de gedachte aan ongekeerde energie en aan ongekeerde macht de mens verblind heeft voor elk ethisch, reëel denken. Er is een tijd geweest, dat Pilatus zeide: "Het is beter, dat één mens sterve dan een heel volk". Want van hem is deze uitspraak - naar ik meen als een van de eersten - afkomstig. Tegenwoordig zegt men: "Beter dat een heel volk sterve, dan dat men de juistheid van onze stellingen zou verwerpen of overwinnen". Een kleine verandering in mentaliteit, vrienden.

En laten we dan de toestand bezien, zoals ze op het ogenblik is. Er is een geestelijke leegte. Een leegte, die zo groot wordt, dat de mens er in móet doordringen, wil hij verder bestaan. Een ongekend gebied, dat hem voort-

durend uittart en waarvan hij toch de feitelijke waarde niet kent. Deze leegte wordt ten dele gevuld door kerken, esoterische genootschappen, geheimscholen ook, maar slechts zeer ten dele. Voor de grote massa bestaat er een leegte, die gevuld kan worden met holle leuzen. De kracht van de geest werkt daartegen. Er is een wereldmeester aan het werk op het ogenblik. Er wordt door ingewijden zowel op aarde als in de geest enorm veel gedaan om dit onbekende terrein voor de mensheid a.h.w. bekend te maken. Maar daar, waar men dit niet kan of wil aanvaarden, daar moet men wel een andere kant uitgaan. Daar moeten ze gaan zeggen: "Ja, nu moeten we stoffelijk, materiëel, hier datgene verkrijgen, wat het onbekende ons misschien geestelijk voorspiegelt".

Er bestaat een blad van atoom-geleerden. Het is een heel klein blaadje, en - voor zover mij bekend - heeft men reeds enkele malen dit blaadje in beslag genomen, zogenaamd omdat er "geheimen" in stonden; in feite omdat erin werd gewezen op de dwaasheid van een wetenschap, die volledig in handen komt van de politici, waarbij de wetenschapsmens niet meer de verantwoordelijke persoon is, die streeft voor de mensheid, maar de dienaar van bepaalde politieke groeperingen en belangen. En zegt u nu niet, dat dit niet bestaat. Rusland heeft vele universiteiten opgebouwd alleen om dit doel te bereiken. En ook in de Ver. Staten is het Pentagon - neemt u mij niet kwalijk - langzaam maar zeker een soort producent geworden van wetenschapsmensen, onmiddellijk beconcurrereerd door alle andere machten - commerciële en wat dies meer zij - die er maar in het land bestaan. De verantwoordelijkheid in de wetenschap is gestorven. En vreemd genoeg is die juist gestorven, toen het atoom kwam. Vóór die tijd waren er nog mensen met wroeging en kon er b.v. een Nobelprijs worden ingesteld. Maar de explosieven, die thans zijn uitgevonden en vooral deze vormen van straling, die men thans leert hanteren en gebruiken, zullen niet meer de mogelijkheid laten om later nog door middel van een prijs, een stichting voor cultuur of voor vrede, de vervaardigers daarvan te vereeuwigen. Dat moeten we goed begrijpen. Het is nu niet meer een "proefneming". Het is voor deze wereld op het ogenblik: "Kun je jezelf aan, en daardoor ook het atoom leren beheersen, of ga je onder"?

Dan zult u misschien weer diezelfde tegenwerping willen gebruiken, die ik zo even al aanhaalde: "Ja, maar de wereld heeft energie nodig, de energie-bronnen raken uitgeput. We moeten toch ergens de kracht vandaar halen om de maatschappij te laten voortbestaan". Dan wil ik u op een paar eigenaardige dingen wijzen. Er zijn mensen, die onder omstandigheden levitatie presteren, omkering dus a.h.w. van de zwaartekracht. Er zijn mensen, die in staat zijn elektrische ladingen in zichzelf te verzamelen, zo sterk, dat anderen door de schok van deze ontlading alleen neervallen. O, ik weet het, wetenschappelijk wordt dat verklaard. Ze lopen op rubberzolen en zo. Alleen zijn er ook fakirs, die op blote voeten lopen en die dat toch doen. Er zijn mensen - en dat is meerdere malen aangetoond - die door een ander gezichtsbereik in staat zijn a.h.w. te zien of te ruiken, waar b.v. water, edelstenen, ertsen en mineralen zich bevinden. Maar er zijn ook mensen, die deze gaven niet bezitten, maar ze zich weten te verwerven en ze aan en uitschakelen, zoals u het licht aan en uit doet. Er zijn mensen, die alleen door de kracht, die zij hypnotisch misschien bezitten, in staat zijn u veel vreemdere tafereelen te tonen en van veel grotere samengesteldheid dan het moderne filmdoek.

Het zijn allemaal eenvoudige mensen, die alleen werken met gedachtekracht en zelfscholing. Deze mensen waren klaarblijkelijk zó sterk, dat ze in staat waren zeer grote grotten en gangen te doen ontstaan, zoals in sommige van de tempelbergen in Indië, maar ook zoals enkele kunstmatige grotten, die zich bevinden op de vulkaanhellingen in Mexico. Ook al zijn ze nog niet alle gevonden, enkele zijn bekend. Deze mensen hadden toch niet - dat zult u met mij eens zijn - de beschikking over explosieven. Toch deden ze die dingen. Zij konden door de beheersing van de gedachtekracht evenveel bereiken als de mens op het ogenblik met al zijn zoeken naar het atoom.

De hele wereld heeft uitgeroepen: "Wat een zegen, dat er eindelijk chloroform is, dat er ether is, dat er verdovingsmiddelen zijn!" Maar in Egypte was de hypnotische narcose al zeer gebruikelijk. Vreemd, nietwaar? Vreemd, dat die gedachtekracht van de mens in staat is tot ongeveer hetzelfde als veel van uw moderne voertuigen, uw moderne hulpmiddelen, uw moderne techniek. Maar het is nog vreemder: Er zijn mensen, die in vuur kunnen lopen, dus een zeer grote hoeveelheid infra-rode straling in zichzelf opnemen en op een of andere manier verwerken of weerkaatsen, die anderen absoluut vernietigt. En dan bedoel ik niet alleen de vuurlopers, die alleen maar over het vuur lopen, maar mensen, die midden in vuur staan en onberoerd blijven. Denk eens aan de drie jongelingen in de vurige oven. Of aan de heks, die niet wou verbranden in Rheims in het jaar 1605. Er zijn mensen, die stralingen kunnen verwerken en deze klaarblijkelijk kunnen gebruiken voor hun eigen doeleinden, dan wel absoluut kunnen weerkaatsen. Er bestaat dus klaarblijkelijk een geestelijk middel, dat in staat is elke werking van het atoom te beheersen.

En nu ga ik nog een stap verder: Een van de meest heftige en meest fatale reacties, die de mens kent op radio-actief gebied, is het omzettingsproces in de vaste materie der zon. Een mens, die zichzelf voldoende zou beheersen, zou deze stof in de hand kunnen dragen, zonder dat er iets gebeurde, omdat de eigenaardige frequenties van het gedachteleven en het geestelijk leven sterk genoeg zijn om elke straling af te buigen en onschadelijk te maken. De mensheid is lang niet wéérloos aan het atoom uitgeleverd. Al datgeen wat ik u gezegd heb, al dat pessimistische van: "Er komt een wereldondergang!" is niet onvermijdelijk, maar is afhankelijk van de mens. Zolang de mens deze dingen gebruikt met machtswaan, is hij kwetsbaar. Zolang de mens deze dingen gebruikt om gewin en verder niet nadenkt, is hij kwetsbaar. Zolang de mens dit onbekende gebied in zichzelf tracht te vullen met een technisch bereiken, met de zucht naar macht, naar rijkdom, is hij kwetsbaar. Maar op het ogenblik dat de mens daar bovenuit komt, op het ogenblik dat de mens leéert om dit gééstelijk onbekende gebied voor zich te ontdekken en te erkennen, is hij absoluut onkwetsbaar voor het atoom, ja, is hij de meester van de microkosmos geworden. Dit meesterschap is door sommige oude magiërs bereikt.

Men meent, dat het dwaasheid is om te spreken over transmutatie in goud. "Dat is alleen maar alchemistische symboliek", roept men ons toe. Maar het is mogelijk om andere stoffen in goud te veranderen. De moderne atoomchemie heeft het bewezen, het kan. Waarom zou men het in het verleden niet gekund hebben, wanneer het mogelijk is de stralingen te beïnvloeden door een sterk gedachtenveld? Ik stel hier, dat in het verleden met deze krachten óók gewerkt is, alleen op een andere manier. Ik stel hier, dat het grote geheim van oude wijzen, o.a. in China 3000 jaar v. Chr. bekend, het geheim van het atoom en "de kleine werelden" - zoals men de electronen noemde - het geheim is geweest van de gedachtekracht. Het geheim van de gedachte, die in staat was het atoom te beheersen.

En nu kunnen we nog een stap verder teruggaan. Dan kunnen we gaan spreken over al die eigenaardige wetenschappen van het bijna demonisch-duister geworden Atlantis. En dan kunnen we bewijzen, dat dit volk zeker niet beantwoordt aan de moderne termen van beschaving en cultuur. We kunnen bewijzen, dat men gebruik gemaakt heeft van vulkanische machten om de uiteindelijke vernietiging te veroorzaken. Maar we kunnen ook bewijzen, dat er mensen waren, die in de vulkaankraters kónder afdalen zonder gewond te worden. Die dus bepaalde soorten straling absoluut beheersten. Die verder onkwetsbaar bleken voor z.g. giftige stoffen.

Straling kan worden omgezet in energie. Dat is bekend. De straling van het atoom kan worden omgezet in méér dan energie: het kan worden omgezet in directe levensstraling. Maar het atoom is in zijn rust gestoord door een eigennuttige, slechts zichzelf-zoekende mensheid. En het wrede is: dezelfde krachten, die voor de mens leven zouden betekenen, te maken tot het meest dodelijke wapen, dat er bestaat.

Dàt, mijne vrienden, is de waarheid van het wrekend atoom. Dàt is de achtergrond van het gif, dat rondsluip't in uw wereldzeeën, dat zich opzammelt in bepaalde delen van uw atmosfeer. Dàt is het geheim van die gevaarlijke deeltjes, die - door grote oceaan-winden meegevoerd tot ver in de stratosfeer - stormen veroorzaken, die met ontzaglijke snelheid de hele wereldbol omlopen en nu eens hier en dan eens daar plotseling alarm doen ontstaan: "radio-activiteit met ettelijke röntgen gestegen"!

Dan mogen we dus wel zeggen, dat de kern van ons betoog, "Het wrekend atoom", in feite niet alleen over het atoom gaat maar vooral over de mens. De mens, die nú - klaarblijkelijk onvoldoende geestelijke rijpheid bezittend - speelt met het geheim van de sterren, speelt met het geheim van leven en dood, speelt met de krachtvelden, waaruit uiteindelijk de gehele kosmos is opgebouwd. De wraak van het atoom is geen wetende, wel-berekende wraak. Het is het gevolg van onwetendheid, onbeheerstheid. Die wraak eigent de mens zich toe uit het atoom, omdat hij slaaf wordt van krachten, die hij ontloft in plaats van ze te beheersen door er geestelijk boven te staan. Geestelijk en moreel.

Een laatste woord. Er zijn zogenaamde stralings- en kleur-laboratoria, waar men bepaalde voedingsmiddelen teelt onder invloed van lichte radio-activiteit. Stralingen van verschillende frequentie, lichtstralingen zowel als andere. Het blijkt, dat daardoor de eigenschappen van sommige planten aanmerkelijk kunnen worden veranderd; ook zelfs, dat men vruchten kan verkrijgen van een buitengewone grootte. Om u een aardig voorbeeld te geven: De laatste proefnemingen in de buurt van San Ranando hebben aardbeien opgeleverd met een gemiddeld gewicht van ongeveer $3\frac{1}{2}$ tot 4 kg. Dus nog meer dan het stukje vlees, dat u zich permitteert zo nu en dan, wanneer de portemonnaie weer eens vol is. Het suikergehalte bij de laatste proefnemingen was zelfs iets groter dan bij de normaal geteelde vruchten. In het begin was het te waterig. Nu heeft men dat overwonnen. Alleen men heeft weer gebruik gemaakt van isotopen. En daardoor is het thans nog niet mogelijk om deze vruchten op de markt te brengen, want het blijkt dat de vrucht een groot gedeelte van de radio-activiteit - in kleine mate bijgevoegd - in zich opzoog en daardoor gevaarlijk werd. De volgende proeven zijn er op gericht om dit gevaar te elimineren door wijzigingen in de stralingskracht, die men toevoegt in die activiteit.

De wereld heeft voedsel nodig. En hoe verder de mensheid gaat zonder dat een grote vernietigingsramp die mensheid weer terugbrengt tot het begin, hoe meer voedsel ze nodig zal hebben. Voedsel uit de wereldzeeën, maar óók voedsel, dat geteeld kan worden op deze manier: rendabel. Ik weet niet, of u gehoord heeft van glorella. Glorella is een soort plantachtig, gifachtig weefsel. Het is mogelijk gebleken hiervan grote en betrekkelijk ruwe vezelcellen te doen ontstaan, die gekookt of gebraden zelf enige overeenkomst met een soort kippe vlees vertonen; alleen de smaak doet een klein beetje meer aan soja denken. Wanneer men daar smaakstoffen gaat bijvoegen, zal dat natuurlijk schitterend zijn. Dan heeft men weer een nieuw voedsel, dat men in de fabriek kan produceren en dat - evenals soja - zeer belangrijke voedingsbestanddelen in zeer rijke mate bevat. Nu heeft deze glorella om de verlangde groei te vertonen niet alleen nutriarchen - voedingsstoffen - nodig, maar ook straling van een zeer bepaald gehalte. Op het ogenblik is die straling zodanig, dat de stof giftig wordt, wanneer ze geteeld wordt in een te snel tempo. Wanneer men echter terugkeert van deze verkeerde behandeling met straling - en zelfs ook al weer met enkele radio-actieve preparaten - dan zal ongetwijfeld glorella een nieuwe voedingsbron zijn.

Het 1000-jarig rijk ligt nèt om de hoek. Helaas niet om de hoek van de tijd, maar om de hoek van het menselijk vermogen en het menselijk denken. En wanneer het atoom zijn zin krijgt - zo het al een zin heeft - wanneer het de huidige tendenz van steeds groter wordende vernietiging, van steeds groter wordende vrees en gelijktijdig van een steeds groter wordend geestelijk onbewustzijn kan voortzetten, dan zal die wereld van

voleinding, van voldoende eten voor een ieder, voldoende tijd voor een ieder en voldoende vreugde voor een ieder, altijd voor de mensheid blijven weg-vluchten. Dan zullen misschien komende geslachten van mutanten wederom beginnen daar, waar eens de mensheid begon: bij het vuur en het eerste wiel. En dan zal misschien na zoveel en zoveel miljoenen jaren weer een atombom ontstaan en zullen weer dezelfde proeven worden gedaan.

Dat atoom is niet alleen de bouwstof van de materie. Het atoom is de kleinste samenstelling, die wij kennen van de materie; maar gelijktijdig - in deeltjes - het opbouwend bestanddeel van materie, doordat de kosmische kracht en trilling in een werveling gevangen zijn. Omdat tegengestelde velden van een tweeledig veldvermogen a.h.w. als tegenpolen fungeren en daardoor het bestaan van materie mogelijk maken. Kracht, die identiek is aan de krachten van de geest. Kleinste vormen en bestanddelen, indientiek aan de vage, ijle materie, waarin de geest zich vaak nog beweegt.

Het atoom is niet alleen de bouwsteen van uw wereld, of de bouwsteen van een toekomst, zoals sommigen u vertellen. Het is niet het verderf van komende tijden. Het atoom is de grondslag van leven in welke vorm ook, zolang er over een individueel bestaan kan worden gesproken. En wanneer het zich dan thans wreekt aan de mens, die aan de wetten der eeuwigheid zich vergrijpt, zo zal het de nuttige, aangename dienaar zijn van een ieder, die over de geestelijke vermogens beschikt om de inhoud van het atoom te begrijpen en niet - zonder begrip - stoffen in de wereld te brengen, die - gezien het bewustzijnspeil en de lichamelijke vorm- door de onevenwichtigheid van de doorsnee-mens thans niet beheerst kunnen worden.

En daarbij wil ik het dan op het ogenblik laten. Ik heb u heel wat verschillende kantjes getoond en er zijn heel wat dingen bij, die u erg sensationeel, fantastisch of misschien zelfs onmogelijk zullen voorkomen. Om daar eventueel nog verder over te praten komt er zo dadelijk een discussie. In die discussie kunt u precies vertellen, hoe onzinnig u vindt, wat ik hier gezegd heb, hoe onjuist het is, of hoe ik de mensen - en de wetenschapsmensen bovenal - onderschat of misschien miskend heb. Wat ik hier naar voren heb gebracht is het resultaat van een studie van een l4-tal van onze vrienden omtrent het gevaar van het atoom. Het is bovendien de basis - een heel kleine weergave overigens van de basis - van een kracht die - naar wij hopen - zich in de wereld zal kunnen ontplooien om daardoor op zuiver stoffelijk terrein ook te kunnen ingrijpen. Wanneer dit althans is toegelaten door de eeuwige krachten, die de vrije wil tot nog toe regeren, en dus toestaan dat de mensheid haar eigen weg kiest, zelfs naar de ondergang toe.

Vrienden, we gaan pauzeren. Ik wacht met spanning op uw commentaren en uw vragen. En ik hoop, dat uw klein aantal eerder een stimulans zal zijn om eens precies te zeggen wat u denkt, dan een reden om te zeggen: "Nu ja, waarom zou ik mijn wijsheid spuien voor zó weinigen" ? Neemt u liever een voorbeeld aan mij. Goedenavond.

D I S C U S S I E S .

- x in de kantlijn is de vraag,
- " " " " het antwoord.

Goedenavond, vrienden. Dan kunnen we nu weer verder gaan. Ik wil er nog één opmerking bij maken: U moet me ten goede houden, dat ik met de beantwoording hoofdzakelijk populair blijf. Mag ik de eerste vraag ?

- x Er is ons vaak geleerd, dat hetgeen aan de mens geopenbaard wordt, slechts gegeven wordt als de tijd er rijp voor is; d.w.z., dat de zekerheid bestaat, dat het de mens ten goede komt. Wel zien we steeds, dat het vaak eerst verkeerd aangewend wordt. Komen deze openbaringen steeds van goedwillende entiteiten ? Of is het ook mogelijk, dat z.g. duivels het aan de mens kunnen brengen ?

- Ja, dat is nu een heel moeilijke vraag en wel om de eenvoudige reden, dat u er duivels bij haalt. Wat is een duivel eigenlijk ? In doorsnee is een duivel het slechte geweten van de mens, dat hij afreageert op een persoonlijkheid, die hij buiten zich projecteert en zoveel werkelijkheid verleent, dat hij uiteindelijk in het astraal gebied zelfs demonisch kan ingrijpen. En dat houdt dus in, dat een duivel eigenlijk niets nieuws kan geven.

Neen, de kwestie is een klein beetje anders. Er zijn entiteiten, waarvan we kunnen zeggen, dat ze goed zijn volgens het inzicht van de mensen en entiteiten, die volgens menselijk inzicht kwaad zijn. Beiden zijn nodig, omdat eerst door de tegenstelling tussen deze beiden een totaal verschillende reeks van impulsen op de wereld wordt losgelaten, waarin de mogelijkheid tot bewustwording schuilt. Als alles precies hetzelfde en altijd maar gelijk is, dan gaat het u net als in een nieuwe woonwijk: dan weet u ook niet meer in welke straat u staat en waar u eigenlijk bent. Dus juist die verschillen zijn eigenlijk noodzakelijk voor de bewustwording.

Wat gegeven wordt, wordt natuurlijk gegeven, wanneer de tijd er rijp voor is. Logisch. Want eerst wanneer de mens gebruik kan maken van de kennis, die hij krijgt, heeft ze zin. Die tijd is nu gekomen. Maar het staat steeds nog aan de mens om te besluiten, of hij er goed of kwaad mee doet. Wat hij er ook mee doet, goed of kwaad, één ding is zeker: hij zal hierdoor aan bewustzijn gewinnen door nieuwe inzichten, die hij heeft gekregen; maar ook door een nieuwe vaststelling van eigen verhouding ten opzichte van God en een nieuwe definitie van goed en kwaad. En dat zijn heel belangrijke punten.

Dat altijd alles eerst verkeerd wordt gebruikt is niet helemaal waar. Per slot van rekening was het zoeken naar geneeskunde en geneeskundige kruiden er al lang vóór het buskruit. Het buskruit was een ongelukkig bijproduct van het zoeken naar geneeswijzen, alchemistische bestanddelen en de Steen der Wijzen. Wanneer we verder gaan kijken, kunnen we zeggen, dat overal op de wereld uitvindingen reeds bestonden in een onschadelijke zin, voordat ze schadelijk werden gebruikt. Dat klinkt u misschien heel vreemd in de oren. Alleen in de tegenwoordige tijd - dat geef ik graag toe - draait het vaak een beetje om. Maar dat komt juist, omdat deze tijd rijp is voor verandering. Het is een periode van overgang.

In deze periode van overgang kan de mensheid moeilijk blijven bestaan, zoals zij is. Dat, wat thans is, is een onhoudbare toestand vanuit geestelijk standpunt. Verslaving van de massa aan allerhand leeg amusement, aan stimulerende middelen, enz., betekent een geestelijke stilstand en dood. Daarin kun je geen bewustwording meer vinden. Dit moet dus ten einde komen. Dat is duidelijk. Daar staat tegenover, dat wanneer een nieuwe geestelijke wijsheid wordt gevonden, die de mensheid leert te beheersen - ik heb dat in de tweede gedeelte van mijn betoog ook zeer duidelijk gezegd - hij daardoor niet alleen de sleutel krijgt tot een betere wereld, maar in feite tot de essence van het bestaan, zodat geestelijk bestaan en geeste-

lijk leven dan ook veel reëler voor hem worden en op de duur waarschijnlijk zijn eigen gesteldheid ook totaal zal veranderen. Het is een grootse periode van omwenteling, waarin u zich thans bevindt en het atoom - de ontdekking daarvan of beter gezegd: het gebruik ervan in deze periode - is slechts een teken, een symbool van deze verandering, meer niet.

Ik meen dus te mogen constateren, dat - ondanks de pessimistische geluiden, die u natuurlijk voornamelijk hebt gehoord (want als je iets zegt, wat kwaad is, hoort iedereen het; zeg je iets goeds, dan hoort 10 % het) - we toch wel kunnen zeggen, dat dit uiteindelijk goed is. Niet voor de mensheid zoals ze hier leeft, maar voor de geestelijke bewustwording van de mens - het meest belangrijke deel van zijn wezen en bestaan dus - dat hierdoor wordt gedwongen om te komen tot een nieuw concept en een nieuw inzicht. Hetzij goedschiks door nu het atoom meester te worden, danwel kwaadschiks door de gevolgen daarvan te ondergaan en daaruit nieuwe ervaring te putten. Voldoende ?

x Kunt u ons iets meer vertellen over dat afbuigen van die radio-actieve stralen ? Ik kan me niet voorstellen, dat gedachtekracht dat kan.

- Dat komt waarschijnlijk omdat de gedachtekracht van de meeste mensen erg verwaasd is. Om een voorbeeld te geven: Wanneer ik water bevroes, dan heb ik ijs en dat heeft een hoog weerstandsvermogen, nietwaar ? Wanneer datzelfde water damp is, een zeer ijle damp, dan bemerk je niet eens, dat het er is. Zo is het met gedachtekracht. De doorsnee-mens heeft niet geleerd zijn gedachten werkelijk scherp te richten en te concentreren. Toch is elke gedachtewerking in een stoffelijk voertuig in feite het opwekken van een electrisch veld. U weet, dat in een electrisch veld elke emissie van electronen - en zelfs van andere delen - een afbuiging kan ondergaan in overeenstemming met geaardheid en trilling van het veld. Daaruit vloeit dus voort, dat wanneer wij de trillingen, die worden uitgezonden, zodanig kunnen versterken, dat zij in de omgeving invloed hebben, die afbuiging automatisch plaats vindt. Gedachtekracht is niet alleen - zoals de mensen denken - een "Chimaera", een kwestie van denken en zoet-doenerij. De gedachte is een actieve kracht, waardoor u - of u het weet of niet - uw medemensen beïnvloedt. Wanneer die medemens daardoor beïnvloed wordt, dan zal ook de omgeving beïnvloed worden, dat zult u met mij eens zijn. Wanneer ik leer mijn gedachten en mijn gedachtekracht aan te passen aan stoffelijke waarden in mijn omgeving, dan kan ik juist dóór die gedachten zeer eigenaardige effecten tot stand brengen. Mag ik u wijzen op b.y. de z.g. poltergeist-verschijnselen, waarbij onbewust - let wel, maar door het scherp verlangen of denken - kinderen en soms ook volwassenen in staat zijn om betrekkelijk zware voorwerpen te verplaatsen, te doen breken, te doen vallen. Dat is toch wel een bewijs, dat die gedachte enige kracht heeft. Stel u voor, dat deze zelfde kracht, deze zelfde energie wordt omgezet in een veld, speciaal op een bepaald soort straling gericht en het zal u niet zo moeilijk meer vallen te geloven aan de mogelijkheid, dat straling ook daardoor afgebogen kan worden.

x Dus door een enkel persoon ?

- Door een enkel persoon desnoods. Want laten we niet vergeten: wat we nodig hebben om af te buigen is niet zo groot. Vaak is een betrekkelijk geringe baansverandering voldoende om de werking van een straling totaal te veranderen. En wanneer u daarmee rekening houdt, dat dus het momentum van de kleine deeltjes zelf weer in het veld door de afbuiging kan worden omgezet in energie (een principe, dat andere planeten wel ontdekt hebben, maar wat uw eigen planeet nog niet helemaal kent), dan zult u begrijpen, dat wanneer voldoende straling aanwezig is plus een primair veld, dat in staat is laten we zeggen de eerste 10 seconden de afbuiging tot stand te brengen, door de afbuiging zelf een soort ja, kinetische energie is het eigenlijk niet maar toch iets dergelijks een soort energie in het veld ontstaat, die van buitenaf wordt gevoed. En dan is het dus: hoe harder het bombardement, hoe groter de kracht, die het afbuigt. Een heel typisch verschijnsel.

U kunt dit soms zien - al is het dan op een ander terrein - bij geesteszieken. Heeft u wel eens opgemerkt, dat wanneer we te maken krijgen b.v.

met monomanie, de totale energie van de persoon soms vertien- à vertwintigvoudigt? Zodat voor een eenvoudig klein vrouwtje, dat men normaal met één vinger zo wegschuift, dan 10 sterke mannen nodig zijn om haar enigzins in bedwang te houden? Vraagt u er maar eens naar in een kliniek. Die energie kan niet alleen uit de spierweefsels komen, zo vreemd als het u klinkt. Deze energie kan alleen het resultaat zijn van een "feed-back" in het zenuwstelsel, waardoor eenvoudig cellen desnoods worden afgebroken om de benodigde energie te leveren. Maar stel nu, dat u diezelfde monomanie kunt opwekken. Wat gebeurt er dan? Dan kunt u op elk willekeurig moment uw eigen kracht zozeer vergroten, dat u in plaats van één man tien man de baas kunt. Dat volgt hieruit. En zo kun je voortgaan.

U weet b.v., dat sommige mensen in staat zijn zichzelf in een z.g. hypnotische trance te brengen. Auto-hypnose dus. Deze mensen kunnen in zo'n toestand een stuk steen op hun borst laten verbrijzelen, terwijl ze tussen twee stoelen hangen (dus alleen met hun hakken en hun nek ergens op steunen). Een energie, die een normaal mens niet heeft, maar die door een bepaalde instelling klaarblijkelijk aan het lichaam verleend kan worden. Als u zich dit alleen maar eens realiseert, dan zult u meteen zeggen: "Ja, maar met een moker een steen kapot slaan op een mensenlichaam? Wanneer dat gebeurt door een ondeskundige, (dus niet door de helper van de fakir, die het geval truqueert, maar zoals wel eens gebeurt door een persoon, die proefnemingen doet daarmee), wanneer er dus werkelijk hard wordt geslagen, dan weet je: normaal zou je die mens zijn ribben inslaan. Hij zou allemaal gebroken ribben moeten hebben". En iemand, die in die toestand verkeert, heeft niet eens een blauwe plek. Een eigenaardig verschijnsel, vindt u niet? En zo kunnen we doorgaan.

Weet u, dat er een man is geweest, (het is overigens door dokters gecontroleerd met behulp van x-stralen, dat het geen truquering was, hoor!), die zich eenvoudig een zwaard door het hart liet steken? En het leuke van het geval was, dat deze man zichzelf zo sterk onder contrôle had, dat niet alleen de hartfunctie daardoor niet werd stilgezet - iets wat anders zeer snel gebeurt bij een aanraking van het hart; dan gaat de spier fladderen en komt tot stilstand - nee, het hart ging normaal door met zijn werking; maar bovendien, wanneer het zwaard eruit werd getrokken, dan zegelden de wonden onmiddellijk de organen af, zodat er geen inwendige verbloeding plaats vond; en na ongeveer 20 minuten was het hele weefsel genezen. Is dat een bewijs voor gedachtekracht, gedachtenconcentratie en het vermogen daarvan of niet?

Stel u nu voor, dat deze energieën op een ander terrein deskundig worden gebruikt, u zult zich dan realiseren, dat waar gedachte toch uiteindelijk meer aan straling en aan velden (vooral electro-magnetische velden) verwant is dan aan spierkracht en het opbouwen van cellen e.d., de werking daarvan nog veel groter moet zijn. Mits - en dat is het enige - we bij die "feed-back" dus het steeds teruggooien van dezelfde impuls in de persoonlijkheid hebben. Dat is de hele truc.

Dat is bij een concentratie, waarbij verrukking optreedt b.v., ook het geval. Dan gaat steeds dezelfde gedachte terug en versterkt zichzelf bij elke terugkeer, omdat de eerste gedachte nog niet is uitgeklonken en bij de tweede keer in dat gedachtespoor alweer de prikkel komt. Zo voert dat zichzelf op tot een betrekkelijk grote hoogte.

Er is een mogelijkheid - dat moet ik erbij vertellen - dat de kracht, die wordt toegevoerd, te sterk is en dan is krankzinnigheid het gevolg. Dus het uitbranden van bepaalde neuronen-paden, waardoor dus de zenuwcellen a.h.w. hun haakvormige aanhangsels, waarmee ze contact hebben, verliezen. Maar we kunnen ontzettend veel doen met die kracht van de gedachte. En die gedachtekracht op zichzelf is een fluctuerend, trillend veld. Daar heeft u dus alles, wat er nodig is voor de afbuiging van electronen en dergelijke en

x Daar moet je toch kennis voor hebben en zeer deskundig zijn?

- Daar behoef je betrekkelijk weinig kennis voor te hebben. Mag ik een voorbeeld nemen, ja? Kunt u het knopje van het electrisch licht omdraaien?

(Ja). Dat is alleen een handeling, alleen een wéét. Dan hoeft u niet te weten hoe die electronen lopen; hoe het komt, dat dat draadje gaat gloeien; en waarom het in een luchtledig moet zijn of in wat anders. Dat hoeft u niet te interesseren. Kunt u een auto starten? Toch weet u niet hoe de motor loopt. U weet alleen welke wekprikkel u moet gebruiken om een bepaald effect te krijgen. Voor uw bewustzijn is het dus voldoende, dat u leert deze wekprikkel te gebruiken, plus - wat noodzakelijk is - dat u voldoende kennis kunt krijgen van de straling, die u omgeeft. Dat u dus automatisch bij deze wekprikkel u op diezelfde straling, de hardheid daarvan, de buigingsmogelijkheid, de massa van de partikels enz., afstelt. Maar zelfs dat kan op de duur insinctief worden gevoeld. Dus dat kan overgeschakeld worden op een soort intuïtie. Er zijn heel wat grote wetenschapsmensen, die ook zo met intuïtie werken. Die voelen aan, waar ze mee temaken hebben. En op dat aanvoelen baseren ze hun onderzoek, waardoor ze bewijzen, dat ze gelijk hebben gehad met hun aanvoelen. Dat is heel typisch. Op diezelfde manier zou u dat dus ook kunnen. Maar ik geef u graag toe: op 't ogenblik is de mensheid nog niet zover.

x Je zou de eerste proef op de elektrische stoel moeten nemen om te weten wat er gebeurt.

- Dat is helemaal niet nodig. Maar u spreekt hier over de elektrische stoel. Heeft u het geval wel eens gehoord van die neger, die 4 keer geëlectrocuteerd was en die men toen uiteindelijk begenadigd heeft tot levenslang? Daar heeft u een heel eigenaardig geval. Men heeft het geweten aan de eigenaardige gesteldheid van deze mens, maar dat was in feite niet waar. Deze mens was sterk overtuigd, dat die electriciteit hem nooit dood kon krijgen. Ze hadden hem met één loden kogeltje dood kunnen maken maar met geen 500.000 volt. Kracht van de gedachte! Waarbij - typisch - een aanpassing van de persoonlijkheid plaats vond, waardoor via de kracht van het zenuwstelsel, geleid door deze gedachte-impuls, de huid sterk geleidend werd, terwijl gelijktijdig in de weefsels zelve een soort isolatie optrad. Het gevolg was, dat de stroom werd afgeleid langs de buitenste huidweefsels en wel met een zodanig geringe weerstand, dat practisch geen verhitting ontstond en ook geen verbranding. Daar heeft u dus weer een voorbeeld. U ziet, het is niet zo dwaas als het lijkt.

x Weet u een afdoend middel om radio-actieve stoffen te vernietigen?

- Ja, daar bestaat een afdoend middel tegen, maar dat behoort tot een klasse, die op het ogenblik nog niet geöpenbaard is (wordt binnenkort). Misschien heeft u gehoord, dat zowel in Engeland als in een theoretische groep in New-Yersey men op 't ogenblik bezig is de implosie-mogelijkheid (dus het aan elkaar solderen van kleine delen) te berekenen. Het typische is, dat zodra men deze kennis beheerst het op zeer simpele wijze mogelijk is - o.a. zelfs door het uitzenden van een bepaald veld, dat op de hoogte ligt van de cm.-golven, die dus gewoon via een antenne uitgezonden zouden kunnen worden - om als het ware met een zeer grote kracht (die is er voor nodig, hoor; honderdduizenden kilowatts zijn er voor nodig) binnen een betrekkelijk grote omvang (en ik denk dan aan een straal van 40 à 50 mijl) alle isotopen aan elkaar te solderen. Tenzij deze volledig beschermd zijn, hetzij door een kooi van Faraday, hetzij door een zodanig dikke isolering, dat die korte golven daarop weerkaatsen. En dat systeem zal de eerste publicaties zijn geweest in november nog twee jaar, voordat de proefnemingen daarvan meer bekend worden dan waarschijnlijk over 10 jaar door de techniek voldoende beheerst worden om daarmee de betere en nieuwe methode van atoom-gebruik, (dus het implosie-gebruik) te stellen in plaats van de huidige splitsing. Men gaat atomen aan elkaar solderen en daarmee krijgt men ook energie vrij. Dat is heel eigenaardig. Als ze dat systeem eenmaal hebben, hoeven we voor die atomen ook niet meer zo bang te zijn. Want daarmee heeft men tegelijk de kennis om radio-actieve stoffen op een betrekkelijk eenvoudige wijze weer op non-actief te stellen.

Een andere methode, die ook bruikbaar zou zijn, wanneer men precies weet met wat voor stof men te maken heeft en met welke isotoop, is om verschillend geaarde isotopen bij elkaar te brengen, die elkaar dan neutrali-

seren. Dit is het principe, waarop o.a. de bestrijding van bepaalde "fall-out-stoffen" gebaseerd is en wel speciaal in verband met dat "dusting", dus dat strooien van radio-actieve stoffen, waar ik in het eerste gedeelte van de avond over heb gesproken. Maar dat is niet afdoende. Het andere wel. Commentaar?

- x Maar waarom heeft die implosie geen slechte gevolgen?
- Kijkt u eens, wanneer ik een atoom splits, maak ik deeltjes vrij. Wanneer ik echter een implosie veroorzaak, dan veroorzaak ik door een bijvoeging van deeltjes plus een grote spanning, die een zekere druk oplevert, een verkleining van banen binnen het atoom en daardoor een verandering van de aardheid van het atoom. Die verkleining van banen betekent, dat er energie vrij komt, maar dat zijn geen partikels. Dus we hebben niet meer te maken met het gevaarlijke van de straling.

U moet zó rekenen: de kracht van een atoombom - laten we die als voorbeeld nemen - is natuurlijk wel zeer groot, maar de vernietiging, veroorzaakt door de warmte plus de ontstane drukgolven, die door de explosie ontstaan, bestrijkt maar een betrekkelijk klein areaal vergeleken bij dat, waarin de straling dodelijk is. En als u dat nu maar in de gaten houdt, dan zult u begrijpen, dat de straling eigenlijk veel gemener is. Daar komt bovendien bij, dat wie door warmte wordt vernietigd of door druk, óf ineens weg is, óf de kans heeft te herstellen. Maar wie door straling wordt aangetast, wordt a.h.w. langzaam maar zeker door o.a. een soort bloedarmoede aangetast. Het is dus a.h.w. een vorm van leucaemie, die ontstaat. Het beendermerg levert geen nieuwe bloedlichaampjes meer op en zo, waardoor je langzaam te gronde gaat. Verder: Kracht, onverschillig in welke vorm, zal nooit een dergelijke beschadiging aan chromosomen te weeg kunnen brengen als b.v. een harde gammastraling of een bèta-straling.

- x Dit is een uitleg, die u geeft, over de uitwerking ervan. Maar in beide gevallen gaat men toch ingrijpen in de krachten van de natuur?
- Inderdaad. Maar u vraagt me: Waarom is dat ongevaarlijk? Natuurlijk móet ik toegeven, dat ook implosie een gevaar zou kunnen zijn. Maar wat vernietiging betreft is de ontbinding of de splijting van het atoom een reëel, betrekkelijk goedkoop te gebruiken middel, dat bovendien in gemakkelijk transportabele eenheden kan worden ondergebracht. Bij implosie echter heb ik te maken met een enorm groot veld, dat ik moet genereren om daarbinnen dit tot stand te brengen. Heb ik eenmaal dat veld gewekt - dat is mijn begin dus - dan krijg ik vanzelf in besloten banen de nodige versnellingen plus veldwerking, waardoor in het atoom dit gebeurt en de kracht vrij komt. De kracht, die vrij komt, is veel groter dan de kracht, die nodig is om het veld in stand te houden en ik houd dus een zekere resultante over. Maar ja, dat ga je niet gebruiken als een bom of als een strijdmiddel. Dus in deze zin is het ook psychologisch gezien veel minder gevaarlijk.

Per slot van rekening als je tegen een modern mens zegt: "Ik heb hier een schitterend wapen voor je; alleen het is zo groot als de stad Amsterdam", dan zegt niemand: "Ik ga het bouwen". Maar als je zegt: "Ik heb hier een wapen, waar je heel Amsterdam mee kunt vernietigen en je kunt het met een proppenschietter afschieten", dan zijn er onmiddellijk zeer vele staten, die kapitalen over hebben voor zo'n kostbaar, klein en gemakkelijk transportabel wapen. En daar zit hen de kneep.

- x Wat is de beste manier om de afvalstoffen te lozen? We mogen deze toch ook niet het heelal in sturen, zoals daarvoor ook al plannen bestaan?
- Nou, het heelal insturen is niet zo gevaarlijk. Wanneer dit gebeurt met een voldoende versnelling, dan komt men in de ruimte. In de ruimte bestaat in de eerste plaats al voldoende straling. En het is juist de atmosfeer, die normalerwijze een groot deel van die straling filtert. Dat wil dus zeggen, dat wanneer u buiten de aardatmosfeer komt - en dan moet u een áárdig eind op weg naar de maan zijn, want het is veel hoger dan we over het algemeen zeggen - wanneer je eenmaal boven de ionosfeer bent en dergelijke, dan is die straling ook zo groot, dat een mens daar niet lang in kan leven. Dus dan

hebben we hetzelfde gevaar dáár. Een beetje straling meer of minder ? Wat is de massa van een paar afvalvaten tegenover een paar zonnen ? Dat is niet zo erg. Dáár kan dat betrekkelijk onschadelijk zijn. En zelfs als men een paar duizend van die vaten de ruimte in zou sturen, wanneer die versnelling zó groot is, dat ze in een excentrische baan rond de zon gaan lopen - dus niet allemaal tegelijk opkomen, óf zo dicht bij elkaar zijn, dat ze een soort zwerm vormen - waarbij ze in ieder geval niet meer de aardatmosfeer mogen snijden, nou ja, dan zijn ze ongevaarlijk. Net als een drijvend wrak in de zee. Als je weet waar een wrak is en je kunt er een boei bij zetten, dan ben je klaar. Je gaat er eenvoudig om heen. Dat zou voor de toekomstige ruimtevaarder dus betrekkelijk eenvoudig zijn. Je berekent eenvoudig een koers, die niet die van de bekende koers der afvalvaten kruist. (gelach). U schijnt het antwoord tamelijk komisch te vinden, maar het is volkomen nuchter, hoor.

x Dat kan toch alleen theoretisch ?

- Niet alleen theoretisch. Dat is practisch ook mogelijk, mits - en dat is voor de aarde nu nog de moeilijkheid - men beschikt over een voertuig, dat in staat is:

a. de zwaartekracht ten dele te niet te doen, dan wel om te keren tot een afstotende werking:

b. gebruik te maken voor zijn eigen voortbeweging en versnelling van hetzij een zeer kleine maar practisch eeuwigdurende krachtbron, hetzij - zoals op andere planeten geschiedt - gebruik te maken van de kosmische straling en de werkingen van de planetaire velden zelf om dáár een kracht aan te ontfen.

Heb je dat, dan ben je klaar. Want per slot van rekening, al gaat u nu nog niet naar Mars en Venus toe, er zijn anderen, die dergelijke kunstjes al lang verstaan en al veel grotere sprongen in de ruimte hebben gemaakt. En die hebben dan geleerd, dat het heel eenvoudig is om "bekende trajecten" a.h.w. van planeten, sterren, meteorieten, kometen en dergelijke te vermijden. Als je weet: op die tijd ongeveer is het daar en daar - en dat kun je berekenen, als je de baan eenmaal kent - dan zeg je doodgewoon: "Dan ga ik een klein beetje uit dat vlak en ik wijzig desnoods later mijn koers". Heb je die krachtbron, dan is dat niet gevaarlijk. Dan kan er hoogstens eens een keer een vertraging zijn. En dan komt dus de raket naar Mars b.v. 20 minuten te laat, omdat zij even heeft moeten wachten, tot dat er een meteorieten-zwerm voorbij was. Dat is dan in de moderne tijd zo iets als een koe op de rails in de oude dagen van het spoorwegverkeer.

x U zei, dat 3 à 4 duizend jaar geleden het atoom reeds bekend was. Heeft men daar dan geen profijt van getrokken ?

- Neen. Want men kende wel de aanwezigheid van het atoom, maar in de eerste plaats behoorde dit tot de magische of priesterlijke kennis. In de tweede plaats bezat men niet de instrumenten, waardoor men de krachten van het atoom bruikbaar kon maken voor bepaalde menselijke doeleinden. Men kon het gebruiken op een - laten we zeggen - meer astraal vlak. Maar men bezat noch de materialen om de velden op te wekken, noch de stoffen, waarin men een critieke massa kon samenstellen, enz. En men had veel te weinig besef van mijnbouw, raffinage, enz. om dus een atoombom te kunnen maken of iets dergelijks. Voor de magie echter werden deze krachten gebruikt. En in bepaalde magische rituelen, die in het Verre Oosten nog bestaan - ik denk hier aan een bepaald magisch klooster in Thibet b.v. - gebruikt men dus eigenlijk ook een soortgelijke kracht om zeer eigenaardige fenomenen te bereiken. Maar een practisch gebruik had men toen daarvoor nog niet. Het is precies hetzelfde als met de Chinezen: zij kenden de vlieger al lang, voordat Europa op het idee kwam, dat het ook kon. En toen moest een Michel Angelo (Leonardo da Vinci ?) al een volledig vliegtuig tekenen, maar het duurde practisch tot de onderzoekers in het Rhöne-dal (?), voordat de eerste zweefvlieger kwam en daarmee de eerste mogelijkheid van de mens om Ikarus' droom tot een werkelijkheid te maken en door de lucht te vliegen.

- x Is er - i.v.m de eventuele terugval bij algemene vernietiging - voor de geest dan geen evaluatie-mogelijkheid meer, totdat de mensheid zich weer heeft opgewerkt boven het huidig peil? Wordt het geestelijk bereikte peil van de thans levende mens mede teniet gedaan?
- Voor zover dit peil in de geest berust, kan het niet worden teniet gedaan. Dit houdt dus in, dat een geestelijke behoefte zeer zeker ook zijn antwoord zal moeten vinden in de zeer primitieve levensomstandigheden, die na een dergelijke algehele ramp zouden ontstaan. We kunnen dan n.l. verwachten, dat de resterende overlevenden nog een tijdlang zullen teren op de mogelijkheden van een oude techniek, daarna langzaam maar zeker zullen verwilderen, steeds meer naar het bijgelovige afzakken, uiteindelijk "wilden" worden in rijpste zin van de betekenis (een soort holenmensen), vanwaar weer een opgang begint. Maar men maakt heel vaak in de moderne tijd één grote vergissing. Men denkt altijd maar, dat geestelijke bewustwording gelijk staat aan de laatste auto van Ford, de laatste wetenschappelijke ontdekking van Einstein, de laatste grote daad van Schweitzer, enz. Maar dat is niet waar. Dat, wat voor de geest van belang is - opofferingsgezindheid, begrip voor anderen, zoeken naar waarheid, pogen om te leven volgens de wetten, die je meent te kennen als die van de God - dat is voor een mens in de meest primitieve gemeenschap ook mogelijk. En - mits juist gekozen - kan dit primitieve leven soms heel wat beter de bewustwording dienen dan de complexe maatschappij.
- x Het zou dus niet eens erg zijn in dat geval.
- Neen, erg is er eigenlijk niets. Alle dingen zijn goed. Het is b.v. heel goed, wanneer het regent. Het is voor u onaangenaam, wanneer u er in moet lopen, omdat u die regen niet prettig vindt. Het is heel erg prettig, dat het sneeuwt. Het beschermt een hele hoop planten. Maar voor u is het erg onplezierig om door de modder heen te baggeren. Ik bedoel maar: goed zijn alle dingen. Maar het oordeel, dat u heeft, de houding, die u daar persoonlijk tegenover inneemt, bepaalt hoe ze voor u zijn.
- Er bestaat niets "ergs" in het heelal. En dan moet ik weer met een heel oude stelling komen - ik hoop, dat u het mij niet kwalijk neemt - omdat God één is met Zijn Schepping en God dus in feite (zoals van ons wordt gezegd, dat we de naasten moeten liefhebben gelijk onszelven) de schepping liefheeft gelijk Zichzelve en daardoor dus nooit het kwade scheidt. Maar ja, als u uzelve lief heeft en u heeft een wondje, dan doet u er een beetje jodium op om de infectie te voorkomen. Dat brandt. Voor de cellen, die daar zitten, is dat erg onaangenaam. Wanneer op een gegeven ogenblik de bewustwording ontaardt, dan zal een dergelijk gezwel dus eenvoudig worden weggehaald, opdat daar gezond weefsel zal kunnen groeien. En nu bent u de essentie van leven, die de cellen doet groeien; dat is n.l. uw geest. Maar dat wil ook zeggen, dat de vormen, die u dan krijgt om te creëren, in het begin weer zeer primitief zullen zijn en zich langzaam weer zullen gaan aanpassen aan het totaal van de kosmos en de kosmische harmonie.
- x Zijn alleen de atoomgeleerden verantwoordelijk te stellen voor de gevolgen van de toepassing hunner wetenschap? Of drukt de verantwoording op de gehele mensheid en in het bijzonder op hen, die onwetend zijn en worden misleid b.v. door uitspraken voor de radio, dat het gevaar van proeven met atombommen nog wel meevalt?
- Kijk eens, dat is nu ook weer zo'n vraag. Mag ik er misschien een andere vraag tegenover stellen? Wanneer u woont in een dorp en u ziet kans om een machinegeweer te maken - dat is uw volste recht; u moogt uw kennis uiten, nietwaar? - en u geeft het dan de dorps-idiot in handen, wie is dan schuldig, als er doden vallen, de dorps-idiot of u? Of de mensen, die er toevallig waren?
- x Degeen, die dat wapen ter hand stelt aan de dorps-idiot.
- Juist. En wat zien we nu? En nu hoop ik, dat niemand kwaad wordt, niemand, die b.v. een militaire achtergrond heeft of zo; maar wat zijn nu in zekere zin althans - de dorps-idioten van de wereld, geestelijk gezien? Dat zal ik u precies vertellen. Dat zijn de militairen, omdat ze door hun opleiding

en scholing als gemeenschap - dus niet als individu - automatisch de mening voorstaan, dat je alles met geweld in orde kunt maken en recht zetten. En dat discipline de oplossing is voor elk probleem. Iets wat onmogelijk is. En de tweede soort dorps-idiot is al net zo gevaarlijk; dat zijn n.l. de politici, die geloven, dat je met woorden iets waar kunt maken, zonder er iets voor te doen. Maar aan wie geven die wetenschapsmensen hun wapens in handen? Aan de politici en de militairen! Aan twee soorten mensen, die misschien zeer nuttig kunnen zijn in de wereld en zeer veel goed kunnen doen, maar die - krachtens hun opleiding, hun wijze van werken en denken - niet in staat zijn de consequenties van de wetenschappelijke uitvindingen te overzien.

En dan zit er nog iets bij, dat heel erg vervelend is. Dat is n.l., dat de politici - en daardoor indirect vaak de militairen - de koorden van de beurs houden, waaruit de wetenschapsmens de fondsen moeten putten om zijn proefnemingen mogelijk te maken. En ik kan me voorstellen, dat het heel erg moeilijk is, wanneer je op de grens van een ontdekking staat, die de wereld omver zou kunnen gooien in de goede zin, om niet te bezwijken, wanneer iemand zegt: "Nou ja, goed. Ik zie daarin een mogelijkheid voor een wapen. Ontwerp me een wapen en ik geef je een heel laboratorium en alle gelden en alle mogelijkheden om te studeren en om verder te gaan!" Maar de wetenschapsmens wéét wat hij maakt. Hij wéét wat de consequenties ervan zijn en kan - althans theoretisch - overzien welke nadelige mogelijkheden eraan verbonden zijn. En wanneer hij dan bezig is en hij ontdekt dat er zwaardere consequenties aan verbonden zijn, dan hij dacht, dan moet hij als wetenschapsmens maar tevens als mens met een geestelijk en reëel verantwoordelijkheidsbewustzijn staken.

x Einstein. Oppenheim.

- Er zijn er inderdaad, die dat gedaan hebben. En wat is het gevolg geweest? Het gevolg was voor hen, dat ze onmogelijk werden gemaakt. Het betekende voor hen, dat ze hun wetenschappelijke onderzoeken niet meer voort konden zetten en dat ze dus "gebroken mensen" waren in feite, die slechts terloops hier of daar een baantje konden krijgen, waar hun wetenschappelijk "know-how" wel degelijk belangrijk was, maar waar hun toch niet de vrijheid werd gegeven om hun eigen onderzoeken ook verder voort te zetten. En dat is voor een wetenschapsmens heel erg. Dat is net zo erg als voor u, wanneer u zegt: "Ik zeg neen en nu zit ik 5 jaar op water en brood". En dan neem ik aan, dat u van lekker eten houdt. Dus, wanneer u het begrijpt, dan zult u weten, dat hier een "zwakte" van de wetenschapsmens - de behoefte om te bewijzen, dat hij gelijk heeft; de honger om de theorie in de praktijk om te zetten - ervoor aansprakelijk is, dat hij zijn uitvinding in handen geeft aan groeperingen, die niet in staat zijn de inhoud van zijn uitvinding en de mogelijkheden daarvan te overzien en die blind zijn voor de gevaren, al is het alleen maar, omdat zij verlangen naar de mogelijkheden, die het middel hun biedt: hun wapenen.

Wanneer u het mij vraagt heeft de wetenschapsmens in de eerste plaats schuld. Omdat hij, die uit vele onderzoeken een mogelijkheid creëert, die een wapen schept, beter dan iemand anders moet weten, wat de mogelijke gevolgen en consequenties zullen zijn. En hij zal dit zeer zeker eerder dan anderen weten. Wanneer hij dan zwijgt, zich het zwijgen laat opleggen, zich laat omkopen en misschien zelfs-zoals sommigen - voortgaat met zijn taak op gezag, op verzoek of op bevel van politici of anderen, dan acht ik hem even misdadig als de mens, die de dorps-idiot een geladen machinegeweer in handen geeft. Dan durf ik van mijn kant zeggen, dat niet de dommen, de misleiden, schuldig zijn, maar dat de schuld ligt bij hen, die weten en weigeren dit weten aan de wereld bekend te maken. Degenen, die weten en weigeren hun medewerking stop te zetten door daarvoor een persoonlijk offer te brengen.

x Maar de splitsing van het atoom kan toch ook ten goede van de mensheid gebruikt worden?

- Inderdaad. Wanneer men niet om dit te kunnen ontwikkelen de atoombom had gemaakt. De oorspronkelijke uitvinding was gebaseerd op de atoom-pile. Dus het krachtinstrument. Maar om de gelden te krijgen, waarmee dit verder ontwikkeld kon worden, moest men de atoombom maken. En wat heeft men gedaan? Men heeft haar gemaakt. En dáár ligt de schuld. Want wanneer er geen energie genoeg was geweest, zou men zeer zeker gesmeekt en gebeden hebben om die atoom-pile.
- x Einstein heeft toch gezegd, dat wanneer de atoomsplitsing gebruikt zou worden voor de mensheid, er een paradijs op aarde zou zijn?
- Ja, maar dat geldt voor alle dingen. Ik ben het volledig met die uitspraak eens. Maar het wordt er niet voor gebruikt.
- x Dus volgens u had hij moeten stoppen?
- Natuurlijk. En ik mag de opmerking maken, dat hij dat inderdaad heeft gedaan. Dat hij één van de weinigen is geweest, die de consequenties heeft getrokken. Maar van hem heeft men het getolereerd. Want men had hem zo zeer nodig voor andere dingen. O.a. voor supernetica (de ontwikkeling van denkende machines e.d.), die door zijn berekeningen tenslotte mogelijk werden. En verder voor het onderricht van de mensen in de abstracte meet- en wetkunde, vierdimensionaal, enz., zodat men hem een leraarsplaats heeft gegeven en zijn roem heeft gelaten. Maar zelfs hem heeft men een beetje belachelijk gemaakt als een oude man, die zich liet meesleuren door communistische propaganda op het ogenblik, dat hij zijn stem durfde verheffen tegen de atoomproeven. U kunt het nalezen in de kranten. En daaruit blijkt wel, dat de politicus dus geen eerbied heeft voor het begrip van de wetenschapsmens, maar slechts zijn eigen doeleinden ziet.

Stel bovendien, dat de politicus gediend wordt door een militair, die - zo goed als hij kan zijn - een man is van discipline, van orde, van bevelen, van "een woord is een woord". "Wanneer" - dat is eens een keer gezegd door een generaal en wel door Patton (?) - "wanneer ze mij zeggen: 'Neem met 5 man die heuvel' en ik weet dat ik zal sterven, dan ga ik, zelfs wanneer het geen doel heeft; want een soldaat moet weten te gehoorzamen". Militair gezien volkomen juist. Maar dat geeft een mentaliteit weer, die levensgevaarlijk wordt, wanneer het om middelen gaat, waarmee de hele wereld de lucht in kan gaan. Want dan zal er een generaal zitten met zijn technici van één of ander atomisch-raket-corps en die zal zeggen: "Nou ja, als we dit afschieten, dan gaan we allemaal de lucht in. Maar het is een bevel, het is noodzakelijk voor de eer van het land. Ik heb mijn woord gegeven. Druk in, die knoppen!" En waar is uw wereld dan? Dan kan uw generaal, gewapend met een harp, met een politicus die bazuin speelt, op een wolkje er over converseren, of ze nu eigenlijk niet een grote stommitieit hebben uitgehaald.

Ik wil er nogmaals uitdrukkelijk bijvoegen: De militaire stand heeft zijn nut op de wereld. De politici hebben hun nut op de wereld. Maar op het ogenblik dat zij zichzelf gaan zien als de dragers van een lots-bestemming in plaats van de volvoorders van de wil van de gemeenschap, als strevende ten goede, naar welvaart en vrede zonder geweld, dan zijn ze gevaarlijk. Het is net als met atoomkracht. Een politicus, die goed is, die zichzelf helemaal inzet voor een volk, kan ontzettend veel goed doen. En dan wil ik - ongeacht, wat anderen misschien hierover denken - wijzen op uw toch wel nationale figuur Drees, die - vaak zwak en onmachtig zijnde - ondanks alles heel veel heeft gecreëerd in Nederland, wat buitengewoon belangrijk en goed was, maar die in een ogenblik van oorlog misschien gevaarlijk zou worden. En dan wil ik u wijzen op een Churchill, die in oorlogstijd door zijn vasthoudendheid en zijn weigering om een nederlaag te erkennen Englands macht behouden heeft, maar ook een hoop ellende veroorzaakte. Een mens, die - in vredetijd losgelaten op diezelfde politiek - de ondergang van het land zou betekenen, groot staatsman als hij geweest is in de oorlog. Als u dit gaat begrijpen, dan zult u het met me eens zijn: Deze mensen kunnen zeer goed zijn, ze kunnen ontzaglijk veel nuttigs doen, maar hun mentaliteit is zodanig, dat ze met een heel kleine verandering van

krachtsverhoudingen een gevaár worden. En als we dat nu maar onthouden, dan zullen we ook begrijpen, waarom de wetenschapsmens zich niet mag bemoeien met politiek en met krijgskunde, want daar heeft hij geen verstand van en daar past hij niet bij met zijn mentaliteit. Maar dat hij voor zichzelf verantwoordelijk moet zijn ten opzichte van een weten, dat hij bezit, maar dat anderen niet of onvolledig kunnen begrijpen, waar hun mentaliteit hen daarvoor niet geschikt maakt. Voldoende?

Nu hoop ik, dat niemand zegt. "Nu heb je de politici en de soldaten eigenlijk als voetveeg gebruikt en dat vind ik niet aardig van je". Want ik heb geprobeerd te laten uitkomen, dat ze op hun plaats zeer goed zijn, maar dat ze niet in staat zijn de beslissingen te nemen van een wetenschapsmens, omdat ze niet over de kennis beschikken en over de mentaliteit, die nodig is voor de wetenschapsmens om door te dringen in gevaarlijke materie.

- x Licht het niet in het plan en de macht van de Almachtige God om in te grijpen vóór het te laat is met betrekking tot de ondergang?
- Als een ondergang vanuit uw standpunt ook voor God een ondergang zou zijn, zou Hij waarschijnlijk ingrijpen. Maar wat betekent voor de Eeuwige een paar miljoen jaar? Wat betekent voor de Schepper van een heelal met miljoenen werelden, met honderden sterrenniveaus, dat éne vliegpopje, dat aarde heet? Slaat u uzelf niet wat te hoog aan? De stoffelijke vorm is niet zo belangrijk. En dat, wat de essentie is van het leven in de uitdrukking "geest", kan niet vernietigd worden. Door geen 1000 atombommen, door geen exploderende sterren. Dat bestaat in haar eigen wereld en wijze voort en zal te allen tijde weer leven en vorm vinden. Zodat de wil van de Schepper volledig en volmaakt wordt volbracht door elk individu en op de juiste wijze.

Maar nu moet u niet denken, dat het individu dat begrijpt. Evenmin als een klein kind, dat je naar de tandarts stuurt. Wordt er een kies getrokken, dan begint het te huilen: "Gemenerd, je hebt mij pijn gedaan"! Maar in feite heeft de tandarts niets gedaan dan een melktandje wegnemen, dat aangetast was - door wolf b.v. - opdat het werkelijke gebit gezond zou zijn. En ik geloof, dat ten opzichte van de kosmos een amputatie van de aarde en zelfs van het hele zonnestelsel heel wat minder is dan een kies voor een kind.

- x Een massale heropvoeding van het verantwoordelijk deel der mensheid eist tijd. Indien dan een belangrijk deel der mensheid tot beter inzicht van levenswaarden komt is het dan al niet te laat om het nu in gang zijnde proces te stuiten? Het is mij niet duidelijk, hoe een reële oplossing moet plaats vinden. Kunt u daar iets meer over zeggen.
- Ik wil het althans proberen. Geest als vormende kracht is de meerdere van de stof. Zodat de materie uiteindelijk wordt beheerst door de energie en niet omgekeerd. Op deze wijze kan de geest elke misvorming en vervorming van de stof voorkomen, mits ze sterk genoeg is. Er zit slechts één fout in uw stelling: de heropvoeding van het verantwoordelijke deel. Dat is eigenlijk fout, want elke hernieuwing van de wereld gaat van de basis uit. Toen de Boeddha predikte, waren het de bedelaars, die hem begrepen en volgden als eersten; en later kwamen de anderen. Toen Jezus predikte, nam hij zijn volgelingen uit de heffe des volks. En eerst veel later, toen de slaven allen reeds het Christendom begonnen te kennen en daarin leefden, kwamen er enkele voornamen, die er ook bij hoorden. Als je één pyramide bouwt, **begin** je aan de basis en nergens anders. En op deze wijze moet dus de gehele wereld leren. En de wijze, waarop die wereld wordt heropgevoed - want daar is inderdaad sprake van - die kunt u dagelijks beleven. Dat is onder meer een voortdurende zenuwoorlog - een kunstmatig gekweekte spanning, die lang niet altijd reëel of nodig is - waardoor het volk lusteloos, moe en apathisch wordt ten opzichte van gevaren, maar zó hongerig naar vrede, dat het begint met een vlucht uit de werkelijkheid. Die vlucht uit de werkelijkheid kun je niet onbeperkt voortzetten. Ook daaraan komt een einde. En dan komt voor de gewone man de noodzaak een nieuwe waarde te vinden

voor het evenwicht tegen dit van boven opgelegde, dat uiteindelijk ontstaan is uit het onbegrip van de massa: dit spel van machten en krachten van "ik ben meer dan jij". En zo begint die heropvoeding. En dat betekent dus, dat de heffe des volks of de massa waarschijnlijk eerder geestelijk rijp zal zijn dan degenen, die thans daarboven staan.

Dat is ook logisch. Want laat ons eerlijk zijn: Zolang deze wereld haar moderne beschaving heeft, hebben de intellectuelen verstek laten gaan, wanneer het erop aankwam aan verplichtingen te voldoen. De intellectuelen van deze wereld hebben voortdurend gefaald, omdat ze zich de meerderen voelden, de machtigen en meenden de massa rustig te kunnen laten voortbestaan in een nuttelocs dierlijk bestaantje. Op het ogenblik geeft men de massa enige kennis, maar onjuiste en eenzijdige kennis. Door dit falen heeft de intelligentia zichzelf veroordeeld om achter te blijven, wanneer de massa haar nieuwe groei begint. Een uitzondering kunnen we alleen maken voor degenen, die hun intellect hebben gebruikt om ook een geestelijk bewustzijn te verwerven en die hun daden niet hebben doen richten door gemak, door stand of door opvoeding, maar door hun bewustzijn van geestelijke verantwoordelijkheid.

- x Wat kunnen wij doen om een eventuele vernietiging te voorkomen ?
- Wij hebben dit al een paar keer beantwoord, maar in het kort gezegd: Werk aan jezelf; probeer de vrede in je omgeving steeds groter te maken; beschuldig niemand, maar wijs op de gevaren niet van een atoombom, maar van een onverantwoordelijk gebruik van macht; een onverantwoordelijk strijden om macht. Bewijs door uw eigen leven, uw eigen streven, dat uw gedachte is gericht op harmonie tussen alle mensen, alle rassen. Draag dit metterdaad uit en u zult anderen in een toestand brengen, waarin ze langzaam maar zeker rijp worden voor hetzelfde, dat u tot dit inzicht heeft gebracht. Voldoende ?
- x Bij de P.T.T. in het voormalig Ned. Indië bestond vóór de oorlog een controle-systeem, gebaseerd op de overweging, dat 96 % van de mensheid oneerlijk en slechts 4 % eerlijk is. Bij een reorganisatie der voorschriften werd van de tegenovergestelde mening uitgegaan, zonder dat hierdoor meer werd gefraudeerd. Mogen wij t.a.v. het atoommisbruik niet op dezelfde gunstige ontwikkeling rekenen ?
- Ik ben bang, dat de verhoudingen enigzins anders liggen. Kijk eens, hier is sprake van eerlijkheid of oneerlijkheid. M.a.w. wanneer iemand vertrouwen in je stelt, kost het moeite om te frauderen. Wanneer iemand je uitdaagt om te frauderen, dan heeft het nog enige sportiviteit om het te proberen en te slagen. Smokkelen kan een beroep zijn. Maar het is voor velen, die het helemaal niet nodig hebben, een zeer interessante sport, omdat het niet mag. Zou het mogen, dan zou onmiddellijk de smokkel voorbij zijn. Het verbod in zichzelf brengt het vergrijp met zich mee.
Maar het gaat hier niet om oneerlijkheid. Het gaat om een geestesziekte, die op de duur ontstaat, wanneer je jezelf tot monomaan maakt, steeds zeggende, dat het jouw eer, jouw plicht, jouw verantwoording is en't welzijn van de wereld, dat iedereen jouw mening deelt, jouw wil opvolgt en jouw macht en kracht erkent. En het is juist deze fout, die wordt gemaakt. Het is niet alleen het fiere "Wien Neerlands bloed, enz", dat dergelijke gevoelens wekt. Het is ook, "Amerika moet sterker zijn". In Engeland: "Brittania still rules the waves", enz. In Duitsland: "Deutschland herlebt. Deutsche arbeidskraft überalle". Een kleine variant vrienden, maar het blijft bestaan ! Het meerderwaardigheidscomplex, de behoefte om meerwaardigheid te bewijzen, de behoefte om de meerdere te zijn, is wel een bewijs, dat het merendeel der mensheid nog in een puberteitsstadium verkeert. En dit is het: dus een eerlijke overtuiging, die tot atoom-misbruik zou leiden.
Het is noodzakelijk, dat de mensheid volwassen wordt; niet slechts, dat de verhoudingen door een omkering gelijk blijven. Hier is het niet een kwestie van frauderen, van oneerlijkheid, noch van een afwijking van het oorspronkelijk gestelde. Hier is de kwestie: een volkomen verkeerd begrip van de belangrijke waarden in de wereld, ontstaan door een te egocentrisch

denken, waarbij het ego vaak wordt vereenzelvigd met de gemeenschap, waarin men leeft. Voldoende ?

x Er zijn toch zeer veel mensen, die voor vernedering en zelfs geweld niet te vinden zouden zijn, als ze er maar begrip van hadden. Deze kennis ontbreekt hun en wordt hun ook niet bijgebracht. De school b.v. kweekt geen mensen maar denkmachines, waardoor de mensheid op dit punt niet bij is.

- In hoeveel scholen zoudt u denken, dat het Christendom onderwezen wordt ?
x In vrij veel.

- Bemint uw naasten gelijk uzelve.

x Ja, dat wordt niet echt onderwezen. Dat wordt alleen maar gezegd.

- Het wordt door heel velen zelfs echt onderwezen. Maar de moeilijkheid is dit: Dat de meeste mensen op het ogenblik theoretisch dingen erkennen, maar te lui, te laks, te moedeloos zijn om ze in de praktijk te brengen. Het ligt niet aan de scholen, het ligt niet aan de opvoeding. Het ligt in een volkomen verkeerd systeem van reactie, waarbij de mens steeds meer wordt gemaakt tot een "unit in the political machine". De politieke apparatuur vat de individuen tezamen als delen van zijn lichaam. De Staat doet hetzelfde. Foutief ! Het individu moet zichzelf zijn. En uit dit zichzelfzijnde individu zal een gemeenschap groeien, die - met een zo groot mogelijke vrijheid - een zo groot mogelijke zelfstandige verantwoordelijkheid, maar tevens een zo groot mogelijk begrip voor de naasten schept en een veel juistere verhouding, dan door volkomen onredelijke en onlogische dwangmaatregelen thans wordt beoogd. Die maatregelen zijn misschien bedoeld om een bepaald systeem te bevorderen, - onverschillig of we dit nu willen zien als Rooms-politiek of rood- of zwart- of blauw-politiek. Maar zij behoren alleen bestemd te zijn om het de mensheid mogelijk te maken goed te zijn. En dat betekent enerzijds: leer de mensheid de consequenties van eigen optreden volledig aanvaarden en maak het hun niet mogelijk om er met een koopje van af te komen. Anderzijds: geef haar vrijheid.

Voorbeeld: In het verkeer. Stel iedere automobilist vrij om zo hard te rijden als hij maar wil. Maar stel daartegenover als consequentie, dat elke schade, door hem berokkend, volledig door hem moet worden vergoed. Niet alleen met geld, maar met werken. Dat, wanneer hij iemand dood rijdt, hij zijn leven lang voor het gezin van die persoon moet zorgen. Dat, wanneer hij iemand verwondt, hij niet alleen het geld hoeft te betalen voor de ziekenhuiskosten en voor de verzekering (of zijn verzekering kan laten betalen), maar dat hij verplicht is gedurende die tijd elke dag ten dienste te staan van degeen, die hij heeft aangereden. En dit op straffe - niet van een gevangenisstraf - maar van gewelddadig dezelfde verwondingen te ontvangen. Op deze manier wordt enerzijds de harde natuurwet wat meer geïmiteerd; aan de andere kant wordt de mens een veel grotere vrijheid geboden om - volgens zijn eigen oordeel - zo juist mogelijk te handelen. En dan zal iedereen zich wel eens vergissen, en niemand zal die vergissing kwalijk nemen, want ieder zal er voor boeten op een wijze, die voor de gemeenschap een volledige ex-honoratie (?) inhoudt. (Ik zie het er al van komen: Automobilist heeft meisje aangereden, gebroken arm, politieagent ter plaatse brak de arm van de automobilist, waarop beiden naar het ziekenhuis werden vervoerd !) Dat is natuurlijk een schertsend beeld, maar ik wil hiermee alleen maar duidelijk maken, waar het om gaat: Hoe meer je de mens bindt, hoe meer je hem dwingt te vluchten in een droomwereld en hoe groter zijn onverschilligheid wordt voor datgene, waarop hij zelf praktisch geen invloed heeft. Vergroot de invloed van de mens en je vergroot zijn verantwoordelijkheidszin. Vergroot zijn verantwoordelijkheidszin en je vergroot de vrede in de wereld en de welvaart van de mensheid. Commentaar ?

x De naam "Het Wrekend Atoom" lijkt mij niet geheel juist gekozen. Want dit doet mij denken aan de "God der Wrake", die er immers niet is, daar God alleen Liefde is. Wat als wraak beschouwd wordt, is toch alleen de terugslag van onze eigen tekortkomingen door krachten te ontketenen, waarvan wij de draagwijdte nog niet kennen. Het atoom wreekt dus niet, maar wij hebben ons eigen onbegrip te incasseren.

- Volledig juist, met enkele overwegingen daarbij:
- 1e. Je moet een titel vinden, waarmee de inhoud van een lezing enigszins is gedekt. Ik meen, dat dit met deze titel althans enigszins het geval was, waar het geheel tracht weer te geven: de wisselwerking tussen mens en atoom, de mogelijkheden en de gevaren, die daarin schuilen, plus de weg om daaraan te ontkomen en bevrijding - en eenheid zelfs met de kracht van het atoom - te vinden.
 - 2e. De wraak, die het atoom op ons neemt, wanneer wij als mens dingen doen met het atoom, die fout zijn, is het gevolg van onze eigen handeling. Zolang wij dit echter niet erkennen, zal het een wreedheid van het atoom ten opzichte van ons eigen wezen zijn. De titel is in overeenstemming met de mentaliteit van de doorsnee-mens en m.i. dus een juiste titel.
- x Oorzaak en gevolg.
- Inderdaad. Maar wat is de "God der Wraake" anders dan oorzaak en gevolg ? En in deze zin heb ik dus een term gebruikt, die door vele predikers wordt gebruikt voor het-zelfde. Ik heb het alleen toegepast op het atoom.
- En dan ten laatste: In de keuze van deze titel hoopten wij een zekere attractiviteit te scheppen, zodat onze beschouwingen en mededelingen hieromtrent door vélen zouden worden aangehoord. Ik meen, dat het wrekend atoom zich in dit opzicht schijnbaar op òns gewroken heeft.
- x De geringe opkomst ligt aan het slechte weer.
- Oorzaak en gevolg, mijn vriend. Dat laatste was natuurlijk weer een klein beetje schertsend bedoeld en we zullen maar verder gaan met de vragen.
- x Ik heb geen schriftelijke vragen meer.
- De zaal is stil en heeft dus ook geen vragen meer. Dat betekent, dat we deze avond zo langzamerhand moeten gaan beeindigen. Ja, ik wil er toch nog iets aan vastbreien. Er hoort altijd zo'n epiloog bij.
- Ik ben erg blij, dat uit uw vragen is gebleken, dat hoofdzakelijk de ethische kant van het probleem uw aandacht heeft getrokken. Wanneer u zoekt naar een oplossing volgens de in u liggende morele bewustzijnsnorm, dan zult u voor uzelf een handelingswijze vinden, waardoor u de "wraak van het atoom" - ik gebruik de gewraakte term nu nogmaals - zult kunnen afwenden. Want deze mensheid kan - zelfs in stoffelijke vorm - volgens de oude opvatting "Gode-gelijk" worden, omdat de mens het Paradijs kan herscheppen, dat eens verloren ging, toen het dier tot mens werd. Het atoom is een machtig middel hierbij.
- Laat de mens leren waarlijk mens te zijn en hij zal ontdekken, dat de materie hem dient. Laat de mens echter het dierlijke element spreken, terwijl hij gelijktijdig met de werktuigen van de mens tracht om te gaan, dan zal hem blijken, dat hij hierdoor zijn eigen ondergang tekent. Dit is een beschouwing, uitgaande van de feitelijke toestand.
- Er is echter een geestelijke vernieuwing gaande op dit ogenblik. Er is op dit ogenblik een steeds sterker wordende invloed van - wat wij noemen - lichtende kracht en lichtende geest op deze wereld. Er is dus ook, vrienden, de zekerheid, dat onze wil tot bewustwording en de honger naar geestelijk weten en naar de innerlijke vrede - die toch bij een groot deel van de mensheid steeds intenser wordt - hier in het voordeel van de totale mensheid zal werken. Zodat we niet met een pessimistische maar met een zeer optimistische noot mogen besluiten: Wat het wrekend atoom wreken zal, is het onbewustzijn van de mens. Maar de mens, die zoekt naar bewustwording, zal het machtig atoom dwingen te zijn: de dienaar van de geestelijk machtige mens. Ik dank u voor uw aandacht. Goedenavond.

-.-.-.-.-